

1
18
19
20
21
22
23
24
25

1709.

18. Thomarius, Christianus: Viudiciae distinctionis inter
penam et apomagia

19^{a, b}/₂ Thomarius, Christianus: De jure detractionis 2 Sept.

1709 & 1731.

20^{a, b}/₂ Thomarius, Christianus: De jure sententiam in causis
criminalibus solum ab actis remouente

21^{a, b}/₂ Thomarius, Christianus: De inutilitate trocardici
vulgaris: quae sunt in territoris, presumuntur
etiam esse de territorio 3 Sept. 1709 & 1748

22^{a, b, c}/₂ Thomarius, Christianus: De causis prohibita
alienationis fundi. 3 Sept.

23. Thomarius, Christianus: De feudo alimentato

24^{a, b, c}/₂ Thomarius, Christianus: De exstimatione famae
et infamiae extra rem publicam 3 Sept. 1709. 1734

25^{a, b}/₂ Thomarius, Christianus: De foro competente
et subjectione clericorum sub potestate civit.
(25^b da gleich 25^e zu den Doubletten gehen S.)

[Faint, illegible handwriting in a cursive script, likely a list or ledger with multiple columns.]

38.
1709
37.1732
16
5.
2. D. B. V.
DISPUTATIO JURIDICA

DE

VITIIS RERUM
VENALIUM,

QVAM

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO

SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPEBORUSSIÆ, MARCHIONE BRAN-
DENB. CETERA.

7

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRÆSIDE

DN. SAMUELE STRYKIO, JC^{TO}
POTENTISSIMI REGIS BORUSSIÆ CONSILIARIO
INTIMO, PROFESSORE PRIMARIO ET FACULTAT.
JURIDICÆ ORDINARIO

Dn. Patrono ac Præceptore omnis honoris
cultu atatem devenerando.

ADD. XIX. Maji. A. O. R. MDCCIX.

H. L. Q. C.

Placido Eruditorum Examine submittit

CHRISTIANUS FERDINANDUS Pfeiffer/
Vratisl. Sil.

HALAE,

Litteris JOHANNIS GRUNERI, Acad. Typogr.

96

INSTITUTIONE JURIDICA
 DE
 VITIS RECTORUM
 VENTILATIONE
 RECTORI MANU SCIENTIIS
 DR. PHILIPPO WILHELMO
 IN ALMA REGIA UNIVERSITATE
 PRÆSIDI
 DR. SAMUELIS STRYKIO
 DR. PATRICKO DE PROBYNSKI
 PHILIPPO BARTHOLOMÆO
 CHRISTIANUS
 HANNOVERÆ
 LUDWIGI JOHANNIS GRENZ

1724

INCLYTÆ CIVITATIS VRATISLA-
VIENSIS PATRIBVS CONSCRIPTIS

ILLUSTRI DOMINO
PRÆSIDI

MAGNIFICIS, MAXIME STRE-
NUIS & CONSULTISSIMIS

VIRIS

SENATORIBUS

SYNDICIS AC

SECRETARIIS

PATRONIS OMNI DEVOTIONIS AC
OBSEQUII CULTU PROSEQUENDIS

SALUTEM AC PROSPERITATEM!

Quod prudentissimus
 quondam Civitatis Ro-
 manæ Consul censuit;
 Hominem non sibi tan-
 tum nasci, sed & pa-
 rentibus, imo maximam vitæ partem
 sibi patriam vindicare, hoc & mihi
 dictum esse existimavi. Postquam
 enim studiis adplicavi animum, pri-
 vata optimi parentis manu ductione
 hanc viam ingressus sum, ut adjuvan-
 te gratia summi Numinis, non tantum
 parentum vota explerem, verum etiam
 ut studia mea non ad vanam ostentati-
 onem, sed ad usum fori dirigerem, quo
 Clientibus Consilio adesse, & Patriæ
 meæ me Civem non inutilem exhibe-
 re valerem. Quapropter postquam
 Musas in Academia Fridericiana mi-
 hi salutare contigit, omnem impendi
 operam, ut jurisprudentiæ studium
 non

non ex antiquis fabulis addiscerem,
 sed potius admonitum Imperatoris in
 S. 3. proem. Instit. hoc mihi in jure
 redderem familiare, quod non inu-
 tiliter, nec perperam positum, sed quod
 in ipsis rerum obtineret argumentis.
 Hinc cum jam parentis mei jussu Spe-
 cimen aliquod profectuum edendum
 esset, hoc thema selegi, quod quotidie
 circa res in foro venales, oblatens in
 illis vitium, in controversiam venire
 solet. Cum vero vobis præcipue, Mæ-
 cenates optimi, studiorum rationes
 reddendæ sint, Illustribus & splendi-
 dissimis vestris nominibus hoc Exer-
 citium consecrandum esse censui, quo
 vestro stipatus favore, eo alacrius in-
 cæpto studiorum cursu pergere, me-
 tamque ex voto contingere valerem.
 Suscipite ergo serena fronte hoc quic-
 quid est Exercitiū Academicum, & me
 Cli

36
Clientum vestrorum numero, si mere-
or, adscribite. Ego Deum submis-
sis sollicitaboprecibus, ut vos, Patriæ
Patres, diu sospitet, salvosque servet
& incolumes, quo vestris Consiliis
porro floreat Uratislavia nostra, &
quotidie majora capiat incrementa.
Hæc summa votorum est, qui perpe-
tuo futurus sum.

ILLVSTRES & MAGNIFICI
VIRI

vester

obsequentissimus
Cultor.

CHRISTIAN. FERDIN. PFEIFFER
Uratisl. Siles.

PRÆ-

1738.

PRÆFATIO.

Rudenti interprete opus habent notissima illa Jcti Pomponii verba in *L. 16. §. 4. ff. de Minor. in contractu emtionis & venditionis naturaliter contrahentibus permissum esse se circumvenire; cui calculum adjicit Ictus Paulus in *L. 22. §. fm. ff. Locat.* Frustra enim sunt illi, & merito cum sua opinione explodendi, qui justitiam circumventionis negotiativæ ex hoc fonte derivare cupiunt. Sane quod instinctu naturæ depravatæ faciunt homines, male juri naturæ adscribitur; nec recepta inter ementes & vendentes perversa consuetudo, peccatum ab hac circumscriptione excludere potest: Imo quod per leges externas licet, non mox honestum est, aut justum, licet toleretur & actio civilis ea propter denegetur. Bonæ fidei contractus est emtio & venditio, hinc omnes hic exulare debent fraudes & callidæ machinationes, ad lucrum captandū cum alterius damno, quamvis aliquid lucri non invidendum sit illis, qui*

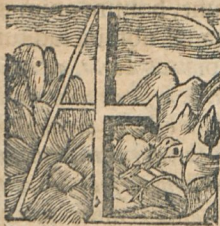
qui non sine molestia & sumptibus impenden-
dis merces aliunde petunt, ut utilitati & necessi-
tati Civitatis prospiciant. Ante omnia autem
Magistratus officio incumbit, caute circum-
spicere, ne res vitiosæ & morbidæ in foro
pro bonis & sanis venum exponantur, præci-
pue in rebus ad victum pertinentibus; Unde
speciatim Ulpianus in *L. i. §. n. de Offic. Præf. urb.*
ad officium præfecturæ curam carnis omnis,
ut iusto pretio præbeatur, pertinere asserit, &
ideo etiam forum suarium, & ceterorum peco-
rum ac armentorum ad eisdem curam perti-
nere ibidem recte statuit. Cum autem de hac
materia morbidi pecoris ex professo agatur in
Titulo Pandectarum de *Æditio Edlicto*, eun-
dem loco Speciminis Academici publico exa-
mini submittere libuit. Novie quidem, circa va-
ria morbidorum pecorum genera locorum
Statuta variare, hinc Lector Benevolus me ex-
cusatum habebit, si non ubi vis ejus expecta-
tioni satisfactum sit. Deum autem O.M. im-
ploro, ut omnia cedant feliciter.

DIS-

F. N. F.

§. I.

Dilictum edictum quod de Ædiles dupli-
cis generis.

vitiis rerum venalium agit, no-
men suum habet ab Ædilibus.
Erant autem Ædiles duplicis
generis, alii *plebeji*, id est, ex
plebe constituti, qui ædibus
præerant, *L. 2. §. 21. ff. de O. J.*

quo pertinere etiam videtur cu-
ra securitatis viarum
publicarum & alia, de quibus
in *L. un. ff. de via publ.* & si quid in ea factum esse dic.
item cura, ne incendia fierent, *L. 1. ff. de offic. præ-
fect. vigil.* alii verò *curules*, ex numero patrum, *L. 2. §.
26. ff. de O. J.* qui edicta de venditionibus rerum propo-
nebant, tam earum, quæ soli sunt, quam earum, quæ
mobiles, aut se moventes, *L. 1. pr. ff. de edil. edict.* Cu-
rules autem eos appellatos fuisse existimat Gellius *noct.
attic. l. 3. c. 18.* quia veterum ætate, qui curulem magistra-
tum gerebat, curru honoris gratia in curiam veheba-
tur, in quo curru sella erat, supra quam confidebat, quæ

A

et-

etiam sella eam ob causam curulis appellabatur, add. Gell. *L. 6. c. 9.* Strauchius *diff. adilit. prior. cap. 1. §. 3.*

Utrum ædilitii edicti adhuc hodie usus sit?

§. II. De antiquitatibus ulterius non erimus solliciti, hoc enim à scopo nostro recederet. Scilicet nostra intentio hæc solum est, ut disquiramus, utrum ea, de quibus Ædiles apud Romanos edixerunt, adhuc hodie in praxi utilitatem aliquam præstent, an minus? hæc vero quæstio melius resolvi nequit, quam si ad fundamentum respiciamus, cui Ædiles edicta sua superfruxerunt. Si enim hoc ex æquitate naturali desumptum est, effectus Edicti perpetuus erit, non propterea, quia Ædiles ita edixerunt, sed quoniam edicta Ædilium ex arte boni & æqui originem traxerunt, bonum enim atque æquum cancellis Reip. Romanæ non includitur, sed ubique idem est. Ita vero Ulpianus *Lib. 1. ad edict. edil. curul.* ex quo excerpta est *L. 1. §. 2. ff. de edil. edict. causa*, inquit, *hujus edicti proponendi est, ut occurratur fallacis vendentium, & emtoribus succurratur, quicumque decepti a venditoribus fuerint: dummodo sciamus, venditorem, etiamsi ignoravit ea, quæ ædiles præstari jubent, tamen teneri debere, nec est hoc iniquum. Potuit enim ea nota habere venditor. Neque enim interest emtoris, cur fallatur, ignorantia venditoris, an calliditate. Occurrere autem fallacis vendentium, nec non in emtionibus venditionibus ceterisque contractibus onerosis præstationes utriusque partis contrahentium ad æqualitatem redigere, sine dubio ad artem boni & æqui referri meretur.*

Locum illud habet in contractibus onerosis?

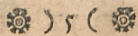
§. III. Equidem in edicto Ædilium, cujus verba in *L. 1. §. 1. ff. h. t.* recensentur, solius venditionis mentio injicitur; verum enimvero propter identitatem rationis Ulpianus *d. l. 1. ad edict. edil. curul.* dispositionem edicti

dicti ad reliquos contractus onerosos extendit. *Emto-rem*, inquit, *accipere debemus eum, qui pretio emit. Sed si quis permutaverit, dicendum est, utrumque emtoris & venditoris loco haberi & utrumque posse ex hoc edicto experiri, v. l. 19. §. 5. ff. h. t.* Eundem in modum dicit Paulus in *L. 2. ff. de rer. permut.* quoniam permutatio vicina est emtioni, sanum quoque, furtis noxisque solutum, & non esse fugitivum servum prestari debere. Quoniam ergo lex duodecim tabularum emtionis verbo omnem alienationem jamdum complexa est, *L. 29. §. 1. in f. ff. de stat. liber.* hinc in omnibus etiam alienationibus, titulo scilicet oneroso factis, dispositio ædilitii edicti applicari poterit, v. g. in divisione rerum communium, nam & hæc emtionis vicem obtinet, *L. 1. C. commun. utr. judic.* item in datione in solutum, transactione, & similibus, v. *Trentacinq. tit. de emt. resol. 11. Brunnem. ad L. 19. §. pen. ff. h. t.* Extenditur edictum quoque ad eum casum, si res publica, id est, civitas aliqua, vendidit, *L. 1. §. 4. ff. h. t.* nec non ad venditiones pupillares, *d. l. 1. §. 5. cod.* Solutus *fiscus* exceptus reperitur, ita, ut ad ejus venditiones edictum non pertineat, *d. l. 1. §. 3. cod.* quod jure singulari, ut multa alia, in fisci favorem constitutum est.

S. IV. Quæritur autem: *an ædilitium edictum ad contractum locationis-conductionis quoque pertineat?* Cujacius *L. 12. obs. 38.* affirmat motus his præcipue rationibus, (1) quoniam in *L. 63. ff. h. t.* dicitur, *mirum videri*, cur de locationibus nihil edicatur, unde infert, non approbare Ulpianum thesin, quod edictum non pertineat ad locationes, sed potius eandem improbare JCrum: adducit (2) *L. 33. C. de locat.* ubi habetur, quod conductionem *intra annum solvere liceat*, v. g. si quis primo statim anno

Quid de locationibus?

deprenderit, ædes conductas infalubres, pestilentes, & male sanas esse, at vero redhibitoria etiam intra annum datur, v. Gothofred. *in not. ad d. l. 63. ff. h. t.* Verum, quo minus huic Cujacii sententiæ subscribere possimus, facit *cit. l. 63. ff. h. t.* ubi Ulpianus de ipsa assertione: edictum non pertinere ad locationes, nullo modo dubitat, sed eam tanquam certam atque indubitatam supponit. Mirum hoc ipsi solum videbatur, quod rationem assertionis non statim perciperet, interim tamen mox rationes adduci solitas subjungit, *vel quia nunquam istorum (Ædilium) hac de re fuerat jurisdictio*, vel quia non similiter, ut venditiones, *locationes fiunt*. Quod ad *L. 33. C. de locat.* attinet, hanc ex Basilicis restituit Cujacius teste Gothofredo *ad eand. leg.* Autoritatem ergo in foro non habet, prout vulgo notum est, nec comprehendimus, quo fundamento Strauchius *Diss. adilit. prior. cap. 5. §. 3.* asserere potuerit: *parem esse conditionem legum Justiniani & Basilicorum*, diversissima enim est horum conditio apud nos, quia leges Justiniani quidem recepimus, neutiquam vero Basilica. Quid ergo? annon ob rem vitiosam locatam conductori nullum datur remedium? datur sane actio conducti, qua idem consequitur, quod actione ædilitia obtinere potuisset, v. Dn. Præses *in tract. de act. invest. sect. 1. membr. 6. §. 43.* Quæ de locationibus in genere hæcenus diximus, ea ad locationem ad longum tempus initam in specie etiam pertinent. Quamvis enim nonnulli statuunt, quod in ejusmodi locatione dominium aliquod transferatur; hoc tamen expresse pugnat cum *L. 39. ff. locat.* locatio enim non est titulus habilis ad transferendum dominium, v. Strauch. *cit. c. 5. §. 4.*

§. V. Ex iis, quæ in §. II. & III. supposuimus, *Ædilitium* Ædilitium edictum non pertinet ad donationes. ediles ad æqualitatem intuitu præstationum utriusque partis contrahentium respexisse, jam simul profluit, edictum in negotiis lucrativis, ubi altera pars æquale quid non præstat, locum non invenire. De *donatione* elegans est textus in *L. 62. ff. h. t. Ad res donatas*, inquit Modestinus, *edictum Ædilitium curulium non pertinere dicendum est: etenim quid se restitutum donator repromittit, quando nullum pretium interveniat?* Pergit ad casum specialiore *J. Crus, quid ergo, si res ab eo, cui donata est, melior facta sit? nunquid, quanti ejus, qui meliorem fecit, interest, donator conveniatur?* id est, annon donator impensas & meliorationes à donatario hocce casu in rem donatam factas restituere obstrictus sit? respondet vero & hic negative, *quod minime dicendum est, addita ratione, ne eo casu liberalitatis suæ donator pœnam patiatur, itaque, concludit, si qua res donetur, necesse non erit, ea repromittere, quæ in rebus venalibus ædiles repromitti jubent.* Unica saltem exceptio de eo casu, ubi donator in dolo est, subjungitur, *sane de dolo donator obligare se & debet & solet, ne quod benigne contulerit, fraudis consilio revocet*, quæ tamen verba cum immediate præcedentibus de impensis in rem donatam factis, prout contextus ostendit, conjungi debent, ita, ut sensus sit, donatorem eo casu ad restitutionem expensarum teneri, si rem, in quam impensæ factæ sunt, sciens vitiosam esse, donavit. Alium casum addit Dn. Præses in not. ad *Lauterbach. h. t. verb. donationem*, si quis v. g. equum vitiosum mihi dolose donavit, cujus vitio etiam mei equi infecti, ubi de dolo contra donantem agitur, quia donatario non merum lucrum interceptum, sed damnum positivum vere illatum.

Respicit regulari-
ter vitia
corporis fo-
lun.

Interdum
quoque vitia
animi.

§. VI. Vitia, de quibus Ædiles edicunt, corporis regulariter esse debent, non animi, expresse enim dicitur in *L. 1. §. 10. ff. h. t.* Ædiles de corporalibus vitiiis solum loqui, non de vitiiis animi, quod in *d. l. 1. §. 10. & II.* & in *L. 2. seq.* diversis exemplis illustratur. Observandæ tamen hic sunt nonnullæ exceptiones. Scilicet pertinet dicta assertio solum ad *mancipia* vendita, quorum venditiones admodum frequentes erant, ut hinc plerique casus sub toto hoc pandectarum titulo a mancipiis desumpti reperiantur, atque interpretes existimant, ædiles de vitiiis animi propterea nihil edixisse, quoniam hæc per disciplinam domesticam in servis facile corrigi possunt, & sic emtor ex illis tale damnum non sentit, uti quidem ex vitiiis corporis, B. Brunnemann. *ad l. 1. §. 9. ff. h. t. n. 8.* aliud itaque obtinet, si *bestia* vendita aliquo animi vitio laborat, quod per disciplinam emendari nequit, v.g. si bos cornu petit, si mula cessum dat, retrocedit, vel calce percutit, aut si jumenta sine causa turbantur & semetipsa eripiunt, *L. 43. pr. ff. h. t.* deinde, quod *mancipia* ipsa attinet, propter vitia animi agi etiam potest (1) *Si vitium animi ex vitio corporis provenit*, vel, prout in *L. 4. §. 1. ff. h. t.* dicitur, si vitium corporis usque ad animum penetrat, forte si propter febrem loquantur aliena, vel qui per vicos more insanorum deridenda loquantur: (2) si vitia animi ita sint comparata, *ut per capsum servi corpus domino subtrahatur*, quo pertinet, si servus erro est, vel fugitivus, de hoc enim casu edicunt Ædiles, v. *L. 1. §. 1. ff. h. t.* ubi adhuc aliud exemplum additur, si servus, qui antea deliquit, noxa nondum sit solutus. (3) *Si venditor vitium animi abesse dixerit*, cum tamen illud non abesse post venditionem celebratam appareat, *L. 4. §. 4. ff. h. t.*

ff. h. t. Zœsius ad ff. h. t. num. 3. & 4. Strauch. Diss. adil. prior. c. 4. §. 10. Imo, quamvis intuitu vitiorum animi in mancipiis ex ædilitio edicto agi nequeat; ex emto tamen conceditur actio, L. 4. pr. ff. h. t. Caballinus de act. adilit. c. 2. n. 28. Balthasar. resol. Bavar. resol. 4. n. 7. tit. 6. Wissenbach. disp. 41. ad ff. th. 9. Brunnem. ad l. 1. ff. h. t. n. 8. & 9.

§. VII. Edicunt porro Ædiles de *vitiiis latentibus* vitiium latentis esse debet, solum. *Si talis morbus sit*, inquit Ulpianus in *L. 14. §. ult. ff. h. t. qui omnibus potuit apparere, ut puta cæcus homo venibat, aut qui cicatricem evidentem & periculosam habebat, vel in capite, vel in alia parte corporis, ejus nomine non teneri Crecilius ait, perinde, ac si morbus nominatum exceptus fuisset: adeos enim morbos vitiaque pertinere edictum Ædilium probandum est, quæ quis ignoravit, vel ignorare potuit.* Scilicet, emtor sibi imputet, quod non viderit vitium exterius, cum tamen videre debuerit, ac nihilominus pecus vitiosum emerit, v. Carpzov. *p. 2. const. 34. def. 16. n. 4. & 5.* quo faciunt etiam verba glossæ ad *Weichbild art. 97.* quæ ita sonant: *Dis ist auch zu vernehmen also umb allerley Rauffmanns-Schaz / da Wandel an ist / da muß der Verkäufer den Käufer umb gewehren nach Rauffmanns-Recht / und dis ist zu vernehmen umb verborgen Wandel / der unschaulich wer / oder unsichtig / und man solchen Wandel daran fund / r.* Dissensus De porco laniante laborante, hac occasione ortus est inter DD. de casu, *si porcus emtus grandinibus (Sinnen) laboret*, utrum scilicet illud vitium ad latentia, an vero ad patentia referri debeat? Ad patentia refert Carpz. *d. p. 2. c. 34. D. 16. n. 7.* dicens, venditorem pretium restituere non teneri, sed emtorem sibi imputare debere, quod oculari inspectione uti noluerit, & hoc modo Scabinos Lipsienses etiam pronunciasse

affē dicit n. 8. Cum Carpzovio consentit Colerus p. 2. *decif.* 228. n. 8. & Mevius *ad jus Lubec. l. 3. tit. 6. art. 15. num.* 7. Nos distinguendum esse putamus, cum Brunne-
manno *ad L. 14. §. ult. ff. h. t. n. 9.* utrum scilicet lanio ista-
rum rerum peritus porcum emerit, an vero alius quis-
piam. Priori casu admitti poterit adlata assertio, non
vero posteriori. Quis enim mihi persuaserit, in emtio-
ne pecorum semper lanionem esse adhibendum, qui os
aperiat? & nimis restringeretur actio ædilitia, si indi-
stincte hoc intelligatur, pauca enim vitia erunt rerum a-
nimatarum, quæ non à perito rerum artifice depre-
hendi possint. Et hæc jam olim etiam fuit sententia
Dn. Præsidis *in tract. de jur. sens. diff. 1. c. 3. n. 44. §.*
45. Alias quoad materiam de vitio patente conf.
Mev. p. 4. Dec. 49.

Aliquando
venditor et-
iam propter
vitium patens
tenetur.

§. IIX. Sed quid si emtor nihilominus ejusmodi e-
tiam vitium, quod aliis facile patet, per crassam & su-
pinam negligentiam non deprehenderit, *venditor vero*
illud sciverit, quæritur, annon hoc casu emtori suc-
currendum sit? Dissentiunt DD. Glossa cum Baldo ne-
gativam adhuc amplectitur, v. *Disp. Basil. vol. nov. disp.*
24. th. 50. (cujus disputationis autor Johannes Henricus
Steitzius) & hanc quoque propugnat cum aliis, e. g.
Stravio *in S. I. C. Ex. 27. th. 5.* Bachovius *ad Treutl. vol. 2.*
Disp. 2. th. 2. lit. B. Nobis tamen placet, tanquam æ-
quior, opinio affirmantium, quam tumentur Steitz *loc.*
cit. Caspar Caballinus *de ædil. edict. c. 2. n. 23.* Sur-
dus *dec. 146. num. 24.* Menoch. *cons. 1134. n. 14.* Schrader
ad pr. 7. de emt. n. 129. aliique apud Brunnemannum *ad*
l. 1. ff. h. t. n. 3. §. ad l. 14. cod. n. 8. qui ipse & huic senten-
tiæ accedit. Res eo redit. Negligentiâ in emtore, qua-
liscunque ea demum sit, etiam lata & supina, negligenti-
tia

tia tamen solum est: contra in venditore, qui vitium rei novit, illud tamen emtori supine etiam erranti non indicat, dolus deprehenditur, qui absque dubio, si cum emtoris negligentia comparatur, huic præponderat. Dicis: atqui tamen lata culpa & dolus in civilibus sibi alias comparantur; respondeo, hanc regulam juris eo casu solum procedere, si quis alienis rebus damnum casu solum procedere, si quis alienis rebus damnum dolo, vel lata culpa intulit, ad quod damnum refarciendum ab altero convenitur. Hic vero emtor negligens rebus alienis damnum non dedit, sed ipse pateretur damnum, quod propter dolum alterius ipsum pati injustum est. Textus quos adducit Bachovius *loc. cit.* in specie *l. 15. §. 1. ff. de contrah. emt. & l. 55. ff. h. t.* (quos etiam repetit Struvius *loc. cit.*) ipsi parum, vel nihil proficiunt. Nam habetur quidem in illis, quod quis non habeat favorem & supina & dissoluta ignorantia; ast vero ibi non est sermo de eo casu, *si dolus venditoris concurrat*, de quo tamen formatus est status controversiæ. Plane, si venditor adhuc aliquid fecit, quo occultaret vitia alias in oculos incurrentia; nullum dubium est, quin actio adversus ipsum competat, Brunnem. *ad l. 1. ff. h. t. num. 4.* Dolus enim tunc nimis evidens est.

§. IX. Videamus, quid jus Lubecense de differentia inter vitium patens & latens disponat. Convenire vero illud maximam partem videtur cum dispositione juris civilis, ita enim habetur *l. 3. tit. 6. art. 15. Kauffiezer* Dispositio juris Lubecensis de vitio latente & patente.

mand/ es sey/ was es sey/ was es vor Guth wolle/ wann er dasselbe zuorn zur Gnüge besehen/ do es kan besehen werden/ solches muß er bezahlen: Können aber die Gebrechen mit menschlichen Sinnen nicht begriffen/ und gleichwol hernachmals die Waaren untüchtig befunden werden/ soll man die Bezahlung davor zu thun nichts schuldig seyn/ unangesehen/

B

hen/

hen/ daß der Käufer das Guth in sein Gewehr gebracht.
 Wäre aber der Verkäufer in dolo, so wird er darum billi-
 chen gestrafft. Hic verba ultima: Wäre aber der Verkäuf-
 fer in dolo, non minus ad priorem casum de vitio pa-
 tente, quam ad posteriorem applicari possunt, licet Me-
 vius *in Comm. ad d. l. n. s.* dissentire videatur. Paulo a-
 liter statuta Hamburgensia *part. 2. tit. 8. §. 17.* Wann ein
 Mann/ Korn/ Holz/ Dachsen/ Schweine/ Schaafe/ Pferde/
 und dergleichen fahrende Haab auf dem freyen Markte/ o-
 der auch in den Schiffen/ gesehen und gekaufft hat/ auch
 darauff an seine Behausung und Gewehr bracht/ das muß
 er ohne alle exception gelten und bezahlen/ es wären dann
 ihre Vorworte anders/ quæ tamen dispositio ad res mo-
 biles solummodo pertinet, easque, quæ in publico fo-
 ro, vel navibus, emtæ, in reliquis ergo casibus jure
 communi standam erit. Reformatio Norimbergens-
 is ita disponit *part. 2. tit. 16. rubr.* Von kauffen und verkauf-
 fen. *leg. 3.* So Güther oder Waaren/ die der Schau/ Prob/
 oder Bewehrung bedürffen/ alle Specerey und anders/ ohn
 besondere Beding verkaufft werden/ so ist der Käufer die an-
 zunehmen nicht schuldig/ die seyen dann zuvor auf der or-
 dentlichen Schau und Prob gerecht/ als Kauffmanns Guth
 gefunden worden. Und so vor solcher Schad/ Prob und
 Bewehrung das verkaufft Guth geärgert/ oder beschädigt
 würde/ denselben Schaden trägt der Verkäufer/ und nicht
 der Käufer. *Et leg. 4.* Wann einer dem andern ein Pferd
 verkaufft/ so ist er gegen den Käufer/ nach Herkommen die-
 ser Stadt/ für die folgenden Wandel zu stehen verpfflicht/
 nemlich für ruzig/ reudig und harschlechtig/ vierzehn Tage
 lang nach beschehenem Kauff und Zustellung des Pferdes.
 Wäre aber das verkauffte Pferd geraubt/ oder gestohlen/
 und der Käufer dasselb wiedergeben muß/ so ist der Ver-
 kauf

JurisHambur-
genis.

Reformatio-
nis Norimber-
genis

Kauffer den Kauffer schadlos zuhalten schuldig. Würden dann Schwein / oder andere dergleichen Thiere / die der Schau bedürffen / verkauft / die sollen durch die Schau dem Käufer gefertigt werden / und die Verschafft vierzehn Tagelang wie oblaut / bestehen.

§. X. Quid vero, si venditor protestatus fuerit, ^{De casu si venditor protestatus sit, se de aliquo vicio teneri nolle.} nolle teneri de aliquo morbo, vel vitio, sed rem vendere cum omni vitio, Haar umb Haar / wie ein und das ander gehet und stehet / sonder Nachspruch / oder Wandel? *In Disp. Basil. vol. nov. disp. 24. th. 53. ita distinguitur. Si protestationem generaliter interposuit, nolo teneri de aliquo morbo, venditor nihilominus actione ædilitia conveniri potest, quia ejusmodi verba generalia, captiosa sunt: si vero specialiter, vel nominatim exceptit certum morbum, aliudve vitium, nolo teneri de hoc vel illo vitio, liberatus est venditor & standum est eo, quod convenit, remittentibus enim actiones suas (emtoribus) non est regressus dandus, v. l. 39. ff. de act. emt. l. 14. §. 9. & 10. ff. ædil. edict. Ita quidem recte; verum eadem leges modo citatæ ulterius distinguendi occasionem nobis suppeditant. Aut scilicet venditor ille, qui specialiter & nominatim certum morbum exceptit deque eo non præstando protestatus est, novit vitium adesse & sic mala fide constitutus deprehenditur, aut vero in bona fide est & vitium adesse non novit. Priori casu protestatio ipsum plane non juvat, sed danda contra eum de dolo malo replicatio, d. l. 14. §. 9. ff. de ædil. ed. jura enim decipientibus non succurrunt, l. 37. §. 1. ff. de minor. neque malicia verisutis hominibus lucrosa esse debet, l. 1. pr. ff. de dol. mal. nec obstat, si quis dicere velit, emtorem ubi venditor de non præstando vitio protestabatur, diligentius in na-*

turam & qualitates rei venditæ inquirere debuiffe, & quia hoc non fecit, habere emtorem, quod fuæ negligentia imputet; recurrit enim eadem responsio quam supra §. *IIK.* in simili casu dedimus, in emtore negligentiam solum esse, qualiscunque illa demum sit, in venditore autem dolum deprehendi, hunc vero culpæ præponderare, v. Caballinus *de edilit. act. c. 2. n. 24.* Surdus *dec 146. num. 9.* Trentacinq. *var. resol. lib. 3. tit. de emt. resol. 11 num. 6.* Riminald. *vol. 3. conf. 342. n. 126.* Brunnem *ad l. 14. ff. de edil. edict. n. 1.* Posteriori casu si venditor protestans in bona fide est, protestatio ipsi omnino prodest, & de vitio rei non tenetur, Frantzkius *ad ff. de edil. edict. num. 63.* in dubio etiam præsumitur, venditorem in bona fide fuisse eumque vitia rei venditæ ignorasse, Mascard. *de probat. concl. 616. num. 6.* Caballin *d. c. 2. n. 24.* Brunnem *loc. cit. num. 6.*

Propter vitorum diversitatem interdum actio redhibitoria, interdum quanti minoris datur.

§. XI. Ceterum quia vitia rerum diversa sunt, eorum quoque intuitu diversæ actiones competunt, interdum *redhibitoria*, interdum *quanti minoris* sive, ut alii legere malunt *quanti minoris*. De discrimine harum duarum actionum deinde plenius dicemus; hic saltem ratione fundamenti diversitatis scilicet vitorum, notamus *redhibitoriam* actionem non institui posse, nisi tale vitium adsit, quod usum ministeriumque hominis plane impedit *l. 1. §. 8. ff. de edil. edict.* & v. g. mancipium. adeo nullius sit pretii ut ne expediat quidem, tale mancipium habere *l. 43. §. 6. ff. cod.* & per consequens emtor si de vitio ei constitisset, rem nunquam emturus fuisset, v. Strauch *diff. edilit. poster. c. 2. §. 2.* è contrario actio *quanti minoris* propter tale vitium datur, quod omnem usum non impedit, & sic emtor quidem emisisset eam, verum non eodem, sed minori pretio, idem *loc. cit.* Sichard. *ad rubr. C. de edilit. act. n. 9.*

§. XII.

§. XII. Res exemplis fiet clarior. Ita *mancipia redhibe-* Exempla vitiorum, propter quæ redhibitoriae loci in mancipiis.
ri possunt jure Romano, si v. g. *morbo perpetuo*, vel *temporario* tali tamen laborant, ex quo minus apti usui sint, *l. 5. l. 6. pr. ff. de adil. edict. si servus, castratus, l. 7. eod. lingua ei abscissa, l. 8. eod. si ænulos*, id est, sine ulla significatione vocis loquitur, *l. 9. eod. si myops est, l. 10. §. 3. eod.* five talis, qui ea cernit, quæ prope sunt, quæ procul, non videt, Gothofred. *ad d. l. 10. §. 3.* ubi adhuc aliæ explicationes: si *luscitiosus*, id est, qui neque matutino tempore videt, neque vespertino, aut juxta alios, qui non videt lumine adhibito, *d. l. 10. §. 4. eod. ibique Gothofred. si clavum habet*, id est, tuberculum in cute extans rotundum, callosum, præduræ radici adfixum, quod in pedibus maxime nascitur & in gradiendo dolorem, *l. 12. pr. eod. si servo os oleat* ex corporis vitio, veluti quod jecur, quod pulmo, aut aliud quid similiter dolet, *l. 12. §. 4. eod. si clodus sit, vel clodus, l. 13. eod. si urinam in lecto facit* propter vitiosam, vesicam, *l. 14. §. 4. eod. si urinam in lecto facit* propter vitiosam vesicam, *l. 14. §. 4. eod. si quis digitis conjunctis natus*, si scilicet propter hoc incommodatur ad usum manus, *l. 14. §. 6. eod. si tonsillas habet inveteratas*, id est, faucium tumores, qui discutijam non possunt, *d. l. 14. §. 8. si fugitivus sit, vel erro*, v. supra §. 6. (2) si *veterator pro novitio veneat*, solent enim, inquit Ulpianus in *l. 37. ff. eod.* plerique mancipia, quæ novitia non sunt, quasi novitia distrahare, ad hoc scilicet, ut pluris vendant. Præsumtum est enim ea mancipia, quæ rudia sunt, simpliciora esse & ad ministeria aptiora & dociliora, & ad omne ministerium habilia, trita vero mancipia & veterana difficile est reformare & ad suos mores formare: quia igitur venalitarii sciunt, facile decurri ad novitio-

rum emtionem: idcirco interpolant veteratores & pro
novitiis vendunt. Exempla de mulieribus extant in
l. 14. pr. § 3. & in l. 15. ff. eod. nos vero plura congerere
superfedemus, quia mancipiorum venditiones apud
nos admodum raræ sunt.

In equis

§. XIII. Transeamus itaque ad magis utilia. Quod
vitia *equorum* attinet, maxime laudanda est diligentia
Joh. Wilh. Röverstrunck, qui in *meditationibus ædilitiis
de judicio equestri, tum redhibitorio, tum æstimatorio,* vi-
tia illa operose collegit, ex quo nonnulla huc transfere-
mus, & primo quidem, quæ redhibitioni locum faciunt.
Pertinet huc, si *equus vitio intestinorum vorare non pos-
sit.* Equus enim male pabulatus, male vadit, inquit Ac-
curfius in *l. animalia. C. de curs. publ.* adeoque inutilis
redditur. Quod si tamen oris, linguæ, dentitionis, vel
dentium tumore, aut vitis, qui nostris *Frosch/ Bletter/
schehl/ zähnen/ schiever/ oder Wolffszähne/ &c.* impedi-
tus pabulum recipere non possit, deneganda redhibi-
tio, utpote quorum cura facillima cuivis non ignora.
Porro tali vitio laborat equus *resitor*, qui in labore, vel
itinere pedem ita fistit, ut nulla verborum vehemen-
tia propelli queat, *stetig/ stendig/ oder wahrzeugisch. Phre-
neticus*, malisve spiritibus captus, *kollerent und unsinnig
Fugax*, qui facile turbatus se ipsum eripit *repsisch: ca-
duco morbo laborans: mucosus, seu, pituitosus, roßigt/ or-
der hauptfüchtig: Superiosus Bauchblâsig/ oder dâmfig:
lunaticus* cujus visus cum revolutione lunæ crescit &
decrefcit, *Mohnângig cæcus: cæcutiens: cujus oculus
membrana obductus ac textus, starblind/ item, so ein Pferd
krancke Augen/ als den Haug oder einen Flecken auff den
Auge hat: qui in spatula patitur nobis spat h: qui collos
habet, Gallen/ alias Floss: equus habens die Fisteln* item
mit

mit dem Wurm behafft. *qui lotium continuit*, der das Stallen übertragen / *ut propterea aut stranguriæ morbo crucietur*, aut jugulis humore repletis perpetuo inutilis fiat: si *hausio multo aëre, aqua aut pabulo, ante venditionem morbum conceperit*, quique ita invaluerit, ac omnia membra occupaverit, ut pristinae sanitati equus restitui nequeat, *Verfang/ oder die Nheede vulgo: pedes exanimis habens*, Kernschwinden: Steingallen: *articularius*, lahm / oder contract: *herniosus*, gebrochen: das einen Nabelbruch hat: *lienofus*, Milksüchtig / *lien enim*, si recens nati non ejecerint, illis laborantibus dolores crebros parit, & lienofos, vix quinquennium excedere experientia docuit: *furdus: calcitrosus: retrogradus*, der hinder sich laufft: *qui alterum jugum non patitur*, speitig / oder weith: verhigt / oder dem das Neß im Leibe zerrissen: lahm bögig / oder der sich verböget: *equus furtibus*, aut *vi raptus*, Rövestrunck. *d. tract. l. i. c. 4. à num. 23. usque ad fin.* Beham im Hofstaucher-Recht. *tit. 3. cas. 50.*

§. XIV. Redhibitio etiam in aliis animalibus & ^{In aliis animalibus.} In aliis animalibus pecoribus usum habet. *Ædiles quidem ab initio de jumentis solum edixerunt; elogium tamen edicto subiectum est, cujus verba hæc sunt: qua de jumentorum sanitate diximus, de cetero quoque pecore omni venditores faciunt, l. 38. §. 4. & 5. ff. de edit. edict. ita mula sana non est, si eo ingenio nata, aut corpore, ut alterum jugum non patiatur, d. l. 38. §. 9. redhibetur bos cornupta, cui olim frenum in cornibus pro signo appendebatur, quo sibi caverent, qui forte occurrissent, quo pertinet illud: fœnum in cornu habet, longe fuge, Strauch. Diss. edit. prior. cap. 6. §. 3. conf. supra §. VI. Redhibentur etiam oves scabiosæ, aut jecoris morbosæ, vendige / oder faule Schafe / Rövestrunck. *medit. edit. l. i. c. 1. n. 10. Dn. Joh. Sam. Stryk. Diss. de Jure Cratiam. c. l. n. 71. quo etiam**

in nonnullis locis, præcipue in Pomerania, pertinent. Die Schmier-Schafe/ld. loc. cit. n. 67. seq. quapropter si in ovibus venditis postea vitium aliquod internum deprehendatur, omnino ad redhibendum agi potest, cujus rei præjudicium affert Dn. Struv. *Dissert. de Jur. Ovium. Sect. 2. th. 2. § seq.* ubi J.Cti Giessenes pronunciarunt:

Daß Befl. (wegen befundener Fäulung) die noch lebende und übrige Schafe nebst dero abgestorbenen Felle wiederum anzunehmen/ und Kl. die ihm ausgezahlte 50. Rthl. samt dem Interesse, wie auch alle durch die verkaufte Schafe verursachte Kosten und Schäden zuerstatt schuldig sey.

Hanc sententiam reformarunt quidam J.Cti Marpurgenses, & actori probationem injunxerunt, daß er dem Befl. das Schaf-Vieh vor Halt-oder Werth-Viehe verkauffet habe: Sed cum venditor ex natura contractus rem sanam & vitio internonon laborantem præstare teneatur, hinc J.Cti Jenenses teste Struvio *c.l. th. 4.* Giessensium sententiam confirmarunt, his verbis:

Wenn gleich die 200. Hammel und Schaf-Vieh bey der Handlung vor Halt-und Wehr-Viehe/ daß da rein sey/ und nicht faul/ sondern sich halte und wehre/ daß man sich des Hinfallens nicht zubefahren/ keine Wehnung geschehen: Dennoch dierweil bewiesen/ daß/ ehe vier Wochen nach geschlossenen Kauffe verstorben/ allbereit eure Stücke angefangen an der Fäule hinzufallen/ welchen Mangel der Käufer bey dem contractiren nicht spüren können/ und der abgehörte Schäfer endlich berichtet/ daß die abgestorbenen Stücke die Fäulung bey sich getragen/ ehe H. K. dieselbigen gekauft/ so bleibt es daher bey dem von Giessen eingeholten Urtheil billich. V. R. W.

Ceterum ex depositione opilionum in eadem causa ostensum est, daß die Schafe zum wenigsten 14. oder 15. Wochen die Fäulung bey sich tragen müsten/ ehe sie davon stürben. Struv. *d.l. th. 1.* Ita boves ad mactandum emti in-

interdum vitio laborant, quod vulgo vocant die Fratzenhofen/ (sunt pustulæ cœruleæ in carne extrinsecus confluentes) quorum carnes comedi non possunt, & sic redhibitioni locus. v. Richter. *decis. 25. n. 6. § 16.* De porcis grandinibus affectis su pra diximus §. VII. subjungimus generale effatum Ulpiani in l. 38. §. 3. de edil. edict. Et ferre, inquit, eadem sunt in his, que in mancipiis, quod ad morbum vitiumque attinet. Quicquid igitur hic diximus, huc erit transferendum, & si mortuum fuerit iumentum, pari modo redhiberi poterit, quemadmodum mancipium potest.

§. XV. Porro & res inanimatæ, tam mobili-
 les, quam immobiles, sua vitia habent, ob quæ redhiberi possunt, ut *cerevisia acctosa, panis mucidus, pisces fœtidi, annona corrupta, Brandweizen / oder Korn darinnen der Münch ist: gebrandter oder bevrohrner Haber: vinum cariosum, Weine / die schalig seyn: carnes leprosa, vel morbose, libri corrupti ac inutiles, welche defecten haben / oder verbotten: ferrum fragile, ac inutile, rohs / oder kaltbrüchig Eisen: merces non mercales, verlegene Waaren / die kein Kauffmanns-Gut seyn: aut, si quid inutile additum sit mercaturæ, ut calx, vel pulvis, & arena blado: si mercatores in loco humido teneant gingiber, piper, crocum; cera mixta cum farina fabarum: candelæ factæ cum mixtura adipis, vel de non bono sevo, seu bona cera, vel non bono litigmo, de bona bombyce: pannus fracidus, vel a blattis rosus, Verlesgen / oder von Motten verderbtes Tuch / pro bono venditus: & merces adulterinæ, quarum commercio constitutionibus imperii interdictum, cujus generis sunt: an den Rahmen / oder sonst / zu viel gestreckte Wollen-Tücher; Zucker / Pfeffer / Saffran und andere Gewürz / oder*

In rebus inanimatis, mobilibus.

C

Spe

Specereyen / denen andere materialien eingemischet: geschwörte Seide: alle verlegene und unfrüchtige Apothecker materialien und Species der Arzney: Silberwerck/welches die Probe nicht hat: Wein/der mit Kalk/ oder dergleichen schädlichen Gemäch/ Zusatz oder Einschlag/ oder sonst zu stark/ oder mehr/ als in ein fuderich Fass mit einem Loth lauter Schwefels bereitet/ oder bedämpfft/ oder mit Wasser gefälschet: item Most/ so mit Bedämpffen gemacht/ und nicht mit steter ordentlicher Fülle gehalten/ damit sie vollkömlich und gänglich biß zum ablassen ihre Vergährung haben mögen: item Wurkwein/ Beerwein/ Kempfwein und Spanwein/ Malbasser/ Rheinfall/ Welschwein/ gefeuerte und gesottene Weine/ welchen schädliche/ oder böse Gemäch/ oder Zusatz gethan/ oder welche unter andern gezogen/ und damit gemehret / de quibus aliisque vid. Rönwenstrunck *medit. edil. l. i. c. 1. n. 10. & 11.*

In immobilibus

§. XVI. Ita fundi quoque ac prædia, omnesque res immobiles ob vitia ipsis inhærentia, & propter quæ res emtas habere non expedit, redhiberi possunt. *Etiam in fundo vendito, inquit Ulpianus in l. 49. ff. de edil. edict. redhibitionem procedere, nequaquam incertum est, veluti si pestilens fundus distractus sit, nam redhibendus erit, & benignum est dicere, vel tunc ex actionem futuri temporis post redhibitionem adversus emitorem cessare. Similem in modum Imp. Diocletianus & Maximianus in l. 4. C. de edil. act. constituunt, idem observari, & si pestibilis fundus, id est pestibilis (Cujacius legit: pestibilis.) herbas, vel lethiferas habens ignorante emitore distractus sit, nam & in hoc casu per eandem actionem (redhibitoriam) eum quoque redhibendum esse, v. Gothofred. ad l. 4. Dn. Præles in tract. de act. forens. invest. sect. 1. membr. 6. §. 13. ita adare salis, juxta vulgatam & Haloandrinam, aut adore*

sa.

solo, juxta Florentinam, quam sequitur Gothofredus, locus pestilentiosus fieri potest, l. 2. §. 29. ff. *ne quid in loc. publ. vel itin. fiat.* interest enim nostra, qualem spiremus aërem, quales hauriamus odores, istis enim vitales nostri spiritus aluntur, unde Democritus jamjam expiraturus olfactu calentis panis vitam suam protraxisse dicitur, Gothofred. *ad d. l. 2. §. 29. ff. ne quid in loc. publ.* Redhiberi ergo aedes possunt, si aërem, vel foetorem perniciosum habeant, Parlador. *rer. quotid. l. 1. c. 3. §. 5. n. 4.* Oldendorp. *progymn. class. 4. act. 4.* Rövefrunck. *medit. edil. d. l. 1. c. 1. n. 12.* Refer huc, si ager vermium corruptioni sit obnoxius, Land/ das der Wurm/ oder Einger frisset/ Id. *d. loc. item fundus, qui servitutibus oneratus est,* ita ut emtori per eas speratus usus intercipiatur. v. Caballin. *de edil. act. c. 1. n. 5.* B. Brunnem. *ad l. 49. ff. de edil. act. c. 1. n. 5.* vel si spectra domui emta ita sint infesta, ut emtori iis frui non liceat, spectris enim non modo domus sed etiam integras regiones desertas redditas fuisse, ostendit Gothofred. *in not. ad l. 27. §. 1. ff. locat.* De aliis similibus idem esto judicium.

§. XVII. De rebus *simplariis* quæstio est, utrum earum intuitu actio redhibitoria quoque locum inveniatur? ^{De rebus simplariis.} *simplariæ* autem res sunt, quæ neque laudem, neque vituperationem habent, id est, res minimi pretii, in quibus proinde venditor non necesse habeat, emtori de dupla repromittere. Florentina editio legitira: *simplarias*, Haloander vero *singulares*, v. Gothofred. *ad l. 48. §. ult. ff. de edil. edict.* Quæstionem antea de illis rebus propositam negat Pomponius in l. 48. *§. ult. ff. de edil. edict. simplariarum*, inquit, *venditionum causa ne sit redhibitio, in usu est*, v. Cujacius *lib. 16. obs. 20.* Frantzkus *ad tit. ff. de edil. edict. n. 35.* Petr. Gregor.

gor. Tholosan. *Synt agm. jur. lib. 25. c. 21. n. 7.* Mascard. *de probat. concl. 616. num. 11.* Verum rectè observat Brun-
nemannus *ad d. l. 48. §. ult.* hoc cum grano salis accipi-
endum esse, si scilicet aliquis rei vilioris sit usus, secus
ergo se rem habere, si nullus sit usus, ut carnis leprosa.
Nam licet pro rebus minimis etiam minimum solvatur
pretium; attamen & hoc casu inter illas res illudque
pretium proportio intercedere debet, quia & hic em-
tor usum rei emtæ intendit atque donandi animum
neutrquam habuit, v. omnino Bachovius *ad Treutl. Vol. 2.*
Disp. 2. lb. 2.

In Saxonia
nonnullisque
aliis locis cer-
ta equorum
vitia solum in
redhibicio-
ne attendun-
tur.

§. XIX. Recensuimus hætenus vitia equorum & alia-
rum rerum, inanimatarum & animatarum, mobilium &
immobilium, generatim secundum jus commune; vi-
deamus nunc de juribus specialibus, præcipue in mate-
ria de redhibitione equorum. In Saxonia equi ob tria vitia
solum redhibentur, si nempe equus (1) sit *retrogradus,*
stetig/ (2) *cæcus, Starblind/* & (3) *scabiosus, Haarschlechte-*
tig/ Weichbild/ art. 97. Carpz. P. 2. c. 34. D. 17. quibus glof-
sa *ad d. art. 97.* (4) addit, si equus si *pituitosus, rosig/*
quod tamen cum hac limitatione intelligendum, nisi
venditor alia etiam vitia sciverit, & fraudulenter ea ce-
laverit, Richter *decis. 95. m. 30.* Struv. *ad ff. Ex 27. lb. 5. No-*
rimberga tria vitia redhibitionem pariunt, wann das
Pferd *rosig/ reudig/ und Haarschlechtig/* v. locum ex Re-
formatione Norimbergeni supra §. IX. adductum. Jux-
ta reformationem civitatis *Francfurtensis part. 2. tit. 9.*
§. 4. quatuor sunt vitia, quæ sufficiunt ad rescissionem
venditionis equi, (1) *geraubt/ oder gestohlen/* (2) *Haars-*
schlichtig/ (3) *stetig/* (4) *Hauptfisch/ als Wohnaugig/ oder*
rosig. Vratislavia, prout a persona fide digna & juri-
um patriorum perita nobis relatum, ita observatur, daß
bey

bey Verkaufung eines Pferdes der Verkäufer die Landge-
wehr prästiren/ und dafür vier Wochen stehen muß/ daß
nemlich das Pferd (1) nicht gestohlen sey/ (2) nicht herzh-
schlägig/ (3) nicht Starblind/ und (4) nicht rosig sey/ probi-
ret wird/ so durch den Haber=Bogt und Cammer=Reuter
geschiehet/ so ist vor dem Schweidnischen Thor ein gewiss-
ses Ziel/ wohin es in vollem Lauff geritten und dadurch die-
ses virium erforschet wird. Interdum ita quoque, daß das
Pferd im Marstall oder auch auffer demselben auff der Gasse/
oder vorm Schweidnischen Thore einige Mahle auff
und nieder geritten und dadurch die Herzhschlägigkeit probi-
ret wird.

§. XIX. Ita in provinciis & civitatibus memoratis Exinde tamen
regula univer-
salis constitui
nequit.
observatur hodie; nolim tamen exinde cum Schiltero
in prax. jur. Rom. exerc. 34. §. 15. asserere, ac si rigor ædi-
liti edicti *generatim* usu fori Germanici vix observetur.
Certe enim in aliis provinciis & civitatibus, ubi aliud in
specie non constitutum, jure communi standum erit,
quod in hac præsertim materia ab æquitate & justitia se-
quam maxime commendat, v. supra §. 11. Ita jure *Lube-*
*cen*si generaliter statutum deprehenditur *l. 2. tit. 6. art. 14.*
Werden verkaufte Ochsen/ Schweine/ Hammel/ und an-
der Vieh/ ungesund befunden/ die muß der Verkäufer wie-
der zu sich nehmen. Hat er darum Wissenschaft gehabt/
und also vorfesslichen ungesund Viehe verkauft/ soll er des-
renwegen vor der Bette gestraffet werden. Imo ex DD.
Saxonis ipsi nemo, quantum memini, rigorem ædi-
liti edicti intuitu aliorum animalium cessare unquam
asseruit, vel asserere ausus fuit, sed potius contrarium
statuunt plerique, si non omnes. Certe Carpzovius *P. 2.*
C. 34. Def. 15. illud expeditum esse dicit, quod venditor
pecoris, sive animalis, quod postea maectatum & dif-

fectum reperitur morbidum ac vitiosum, ita, ut ejus caro sine periculo comedi nequeat, pretium exigere non possit, quin & solum emtori restituere teneatur, si vitium, aut morbum sciverit, Math. Coler. p. 2. *decif. 228. n. 2.* imo idem juris esse, si morbus aut vitium venditori fuerit incognitum, atque ita Scabinos Lipsienses pronunciaſſe addit. Deinde in *Def. 17.* demum exceptionem subjungit, quod in foro Saxonico venditor *intuitu venditionis equorum* de certis solummodo vitiis teneatur, quæ in §. *praced.* recensuimus, exceptio itaque firmat regulam in casibus non exceptis. Porro etiam non possumus subscribere Schiltero, quando *cit exerc. 34. §. 17.* afferit, jus verus Teutonicum admittere differentiam inter venditorem *scientem & ignorantem*, ita, ut contra illum quidem actio competat, non vero contra hunc, modo ignorantiam jurejurando firmare possit. Nam quando Rex Rotharis dicit, *prebeat sacramentum singulus -- & amplius non calumnietur*; hoc explicari non debet, *non calumnetur*, id est, *absolvatur, à calumnia, sive actione* in genere, ut vult Schilterus, sed hic sensus est, quod absolvi debeat jurans à calumnia, ex qua alias actio ad *omne interesse* profluit, ne utiquam vero exinde sequitur, quod nec ad repetitionem pretii emtori actio competat. Alter locus, quem refert, ex Luitprandi Regis constitutione Schilterus, ipsi adhuc minus proficit. Primo enim Luitprandus expresse de casu *donationis* loquitur; ast vero in legibus etiam Romanis tali casu donator ignorans non tenetur, prout supra §. *V.* ostendimus. Deinde ex hoc loco egregie confirmatur explicatio nostra, quam paulo ante adduximus, scilicet, per præstationem jurisjurandi liberari venditorem ab actione, ad omne interesse tendente solum,

folium, non vero ab actione mere rei persecutoria. ita enim Luitprandus: *tunc aliam talem rem, qualem donavit, qualis in illa die invenitur esse, reddat, cui donavit, & amplius non calumnietur*, id est, ut ipse interpretatur Schilterus, *ad plus non conveniatur, condemnetur*. Quod si ergo ne quidem in donatione donator præstito licet jurejurando ab actione rei persecutoria liberatus est, multo minus in negotiis onerosis liberatus erit.

§. XX. Quæritur hic, quid juris sit, si emtor quidem redhibitionem urgeat, sed tamen res redhibenda facto ejus post celebratum contractum in aliam speciem commutata fuerit? Carpzovius *P. 3. decis. 222.* redhibitioni locum esse negat, ex ratione, quia in judicio redhibitorio *res ipsa accepta est reddenda*, non reddi autem dicit rem, cujus forma est immutata, veluti si ex habitatione factum fuerit braxatorium, *ein Wohn-Hausß in ein Brau-Hausß* mutiret. E contrario rem adhuc redhiberi posse adstruit Schilterus *in prax. jur. Rom. Exercit. 34. 13.* distinguens tamen inter mutationem *forma substantialis & accidentalis*. Priori casu convenit ipsi cum Carpzovio, quia mutata forma prope interimitur substantia rei, veluti si ex scypho massâ facta, *l. Julianus. 9. §. 3. ff. ad exhibend.* forma namque scyphi substantialis, quæ arte facta est, interiit, conflata in massam. Pari- ter ædium forma, si in struem redigatur, mutat substantiam ædium. *Posteriori* autem casu, ad quem pertinet casus ille à Carpzovio adductus, secus esse existimat Schilterus, quoniam ædificium braxatorium formam & substantiam ædificii retinet, etsi commoditas habitandi accidentaliter mutata sit. Igitur res permanet & domus redhiberi potest, cui sententiæ Schilteri nostrum, quoque, adjicimus calculum. At, inquit

Quid si res redhibenda facto emtoris in aliam speciem murata?

te-

aut deteriora-
ta.

res tamen deterior reddita est; respondet Ulpianus in l. 23. pr. ff. de adil. edict. redhibitioni nihilominus locum esse, & præstare emtorem venditori, quanto deterior res reddita, arbitrio iudicis, quo refert casum, si mancipium sive animo, sive corpore, deterius ab emtore factum est, ut puta, si stupratum sit, aut sævitia emtoris fugitivum esse cœperit. Detrahit ergo venditor tantum de pretio, quanto rem deteriolem esse apparet.

aut oppigno-
rata?

Ira quoque res ab emtore post contractum celebratum pignori obligata redhiberi potest, emtor tamen pignus redimere, & rem à pignoris nexu liberare obfringitur, v. l. bovem. 43. §. 8. ff. de t. Schilter d.l.

De pluribus
rebus vendi-
tis,

§. XXI. Accidit interdum, ut plures res, v.g. plures equi aliaque animalia, conjunctim vendantur, post celebratum contractum vero non omnes quidem res, sed tamen una alterave ex illarum numero vitiosa deprehendatur, ubi quæstio est, an ob singularum rerum vitia ad omnium etiam non vitiosarum redhibitionem agi possit, utrum vero res illa singularis solum sit redhibenda? Distingvendum hic est primo, utrum in *universas* res, an in *singulas* pretium constituatur, ut scilicet interdum una, interdum plures venditiones contractæ intelligantur. *Priori* casu locus erit redhibitioni omnium rerum, quoniam una est earum venditio; *posteriori*, regulariter res illa singularis solum redhiberi debet, quæ morbo vitiove est affecta. Dico *regulariter*, quia plures sunt venditiones; interim tamen & hic exceptio quædam est observanda, quia interdum, etsi in singula capita pretium constitutum sit, nihilominus una emtio est, ut propter unius vitium omnes redhiberi possint, vel debeant. Pertinet huc, si quis v.g. servos comædos, vel etiam quadrigas, vel mulas pares emit, ut neu-
tro

tro non nisi omnes habere expediat, simulque manifestum sit, non nisi omnes quem emturum fuisse, *v. l. 34. 35.*
 § 36. ff. de *edil. edict.* ex quibus explicanda *l. 38. §. 14. eod.*
 quale exemplum quoque est, si quis 20. jugera agri emeret, quorum nonnulla sunt sterilia, alia fertilia, & quidem omnia, vel singula eodem pretio, tunc enim praesumitur, quod unum sine alio, sterile sine fertili non fuisset emturus, v. Tiraquel de *retract. consangu.* §. 23. gl. 2. n. 23. & 24. Caballin. de *edil. act.* c. 2. n. 50. Decius *conf.* 421. n. 4. Caepoll. in *l. 34. ff. de edil. edict.* n. 10. circ. *med. vers. aut ille res simul.* Berlich. p. 1. *Decis.* 77. n. 3. sqq. Brunnemann. *ad d. l. 34. ff. de edil. edict.* Rövestrunck. *meditat. edilit.* l. 1. C. 4. n. 40. sqq. Behamb. *vom Rostäuscher Recht.* tit. 3. cas. 51. sqq. Jure Romano intuitu venditorum mancipiorum adhuc alius casus erat, si pretium quidem in singula capita constitutum, separatio tamen mancipiorum ad offensam pietatis rationem tendebat. Quid enim, inquit Ulpianus in *l. 35. ff. de edil. edict.* si filio retento parentes redhibere maluerint, vel contra: quod addit, & in fratribus, & in personis contubernio sibi conjunctis observari oportet.

§. XXII. Diximus haecenus, redhibitioni locum esse, ob morbos aliave rerum vitia; subjungendum nunc erit, quod redhibitoria actio ex eo etiam capite institui possit, si venditor certas qualitates de re vendita affirmavit, deinde vero apparet, venditorem eas falso affirmasse. Ita redhibetur equus indomitus pro obsequioso venditus: Imperitus aut ineptus pro docto, das zum Ritt abgerichtet / fertig und Zaumrecht: vel pro militari, Krieges-Ross/ aut vectuario, Rutschen/Wagen/oder Karren Pferd: aut pro venatorio, Jagt-Ross/ aut itinerario, reißigt Pferd: equites enim ac milites feroces, animosos, veloces, forma & corpore elegantes: agricolæ

Redhibitioni
 locus etiam
 est, si quis certas qualitates de re vendita affirmavit,
 quae tamen non adsunt.

autem tractabiles, corpore vasto ad laborem vecturamque idoneos quærunt, v. Heresbach *de rerust. lib. 3.* Item, si venditur fœcunda, aut ventrem gestans equa, ein belassen Mutter-Pferd / quæ tamen sterilis, vel non prægnaus: impotens pro admiffario: laboriofus, aut vigilax, qui deinde piger, tardus & somniculoſus invenitur; promiffa tamen non amare, aut in fumino gradu ab equo, ut dies noctesque continuo, aut ultra vires boni equi labore, fed ex æquo & bono ſecundum communem opinionem & modice non rigoroſe ſunt deſideranda, prout habetur in *l. 18. pr. ff. de edil. edict.* Ita, ſi venditor ſervum venditum cocum eſſe ſimpliciter dixit, aut peculiatum, fatiſfacere videtur, etiamſi mediocrem cocum præſtet, aut, ſi ſervus vel minimum habeat peculium: ſi vero optimum cocum eſſe dixit, optimum etiam in eo artificio præſtare debet, *d. l. 18. §. 1. & 2. l. 19 §. 4. d. t.* Ex eodem capite redhibetur fundus, quem venditor à ſervitutibus liberum eſſe dixit, aut ſervitutes ei deberi affirmavit. Interim tamen & hic obſervandum, quod redhibitioni ſolum locus ſit, ſi res propter deficientem qualitatem à venditore affirmatam nullam plane utilitatem emtori præſtet, alias enim quanti minoris actio datur, *d. l. 18. pr. ff. de edil. edict.*

De commenda-
tione,

§. XXIII. Probe vero hic ſeparari debet *certa ac ſpecialis promiffio* de qualitate aliqua præſtanda, & *generalis commendatio*, ſive *jactatio*, qua de re in *l. 19. pr. ff. de edil. edict.* ita diſponitur: ſciendum eſt, quædam, eſi dixerit, præſtare eum (venditorem) non debere, ſcilicet ea, quæ ad nudam laudem ſervi pertinent, veluti ſi dixerit, *frugum, probum, dicto audientem*; ut enim *Pedius* ſcribit, multum intereſt, commendandi ſervi cauſa quid dixerit, an vero præſtaturum ſe promiſerit, quod dixit. Non enim præſumitur emtor ita credulus, ut huic fidat commen-

commendationi, Hilliger. *lib. 13. c. 3. lit. B. Cujac. ad l. 43. ff. de contrah. emt.* & commendatur res in eum saltem finem, ut citius, non vero, ut pluris vendatur, juxta tritum illud: *laudat venales, qui vult extrudere merces*, Brunnem. *ad l. 19. ff. de edil. edict. num. 3.* Aliud itaque obtinet, si equus intuitu commendationis pluris venditus, aut in specie quid dictum fuerit, quod vim promissionis obtinet, v.g. si dixit venditor, servum esse literatum, vel artificem, qui tamen rudis, *l. en que. 43. ff. de contrah. emt.* non esse aleatorem, furem non esse, ad statuam nunquam confugisse, quod deinde aliter apparet, *l. 19. §. 1. ff. de edil. edict.* equum esse gradarium, einen Zelter / aut veredum einen Klöpffer / qui tamen non talis, vel succussor sit, unfaßf gehend / oder hart trabend / Donellus *comment. jur. lib. 13. c. 3.* Rövestrunck. *meditat. adilit. l. 1. c. 5. n. 63. & 64.* Deinde etiam ille casus excipi debet, si emtor nimium fuit credulus, qui prævia venditoris commendatione merces bonas esse, persuasus, eas pluris emit & sic damnum incurrit, hic enim venditor de dolo tenetur, ad minimum in foro conscientiae, quia alias cum alterius a se decepti damno locupletaretur, de quo pluribus B. Brußmann. *in Comm. ad l. 19. ff. de edil. edict. n. 4.*

§. XXIV. Justa quoque juxta Pomponium causa ^{De vitio re-} est, ut quod in venditione accessurum esse dictum est, ^{rum accessori-} tam integrum præstetur, quam illud præstari debuit, ^{arum.} quod principaliter venit, *l. proinde. 33. ff. de edil. edict.* Distinguit tamen Ulpianus in *cit. l.* sequentem in modum. Aut scilicet dictum fuit, *certum corpus* accessurum esse, v.g. dolia fundo, aut vero *aliquam universitatem*, v.g. peculium, &c. *Priori* casu venditor vitia rei accessoriae solum præstat, non vero *posteriori*, nisi aliter inter partes conventum fuerit. Hinc, si servus cum peculio venierit, ea mancipia, quæ in peculio sunt, sana esse venditor præ-

præstare non debet, quia non dixit, certum corpus accessurum, & quemadmodum certam peculii quantitatem præstare non debet, *v. l. 18. §. 2. ff. de edil. edict.* ita nec hoc, *d. l. 33. ff. eod.* Eadem ratio est, si fundus cum instrumento venierit, & in instrumento mancipia vitiosa sint, *d. l. 33. v. Struv. S. J. C. Ex. 27. tb. 3. Frantzk. ad ff. de edil. edict. num. 33. seq.* aut, si fundus cum omnibus instrumentis rusticis vendatur, nec enim tunc singulorum instrumentorum integritas præstanda est, *Brunn. ad. l. 32. ff. d. t.*

De ornamentis detractis.

§. XXV. Quæritur hic etiam, utrum ornamenta simul cum equis venditis sint præstanda, & si non præstantur, annon propterea ipsius equi redhibitioni locus sit? & responderetur affirmando, quoniam *Ædiles* in edicto suo de ornamentis restituendis, jumentisve ornamentorum nomine redhibendis in specie edicunt, *l. 38. pr. ff. de edil. edict.* Ut vero redhibitoria actio ex hoc capite locum inveniatur, tria potissimum requiruntur, (1) ut non forte biduo ante venditionem, sed in ipsa venditione ornatus, aut ideo, cum venale esset, sic ornatus in spectus fuerit, v. g. phaleris, armis, sella, fræno & similibus mit Sattel und Gezeug/ oder köstlich behangen/ unde aliud est, si equus, vel jumentum ornatum itineris causa ducitur, deinde venit, *d. l. 38. §. 11. ff. de edil. ed.* (2) requiritur, ut accessiones istas venditor ex postfacto detraxerit, vel male præstiterit, & (3) è re emtoris non sit, illis non traditis equum, vel jumentum retinere, v. *Caballin. de edil. act. c. 2. n. 39. Rövestrunck, medit. edil. l. 1. c. 6. n. 13. § 14. Behamb vom Hofstäuscher-Recht/ tit. 5. cas. 68. § 69.* ubi rationem addit, weil in Ansehung dieser Ausstaffierung das Pferd um höhern Werth eingehandelt worden/ dahero kein Zweifel/ daß diesem Contract regulariter alles und jedes anhängig/ was zur Zeit der Einhandlung sich an dem Pferde befindet/ dasern der Landgebrauch/ oder die gepflogene Abrez

Abrede nicht das Widerspiel ausweist. Interim, si plura
jumenta venierint, non omnia propter unius ornamen-
tum non præstitum redhibenda esse, dicitur in *d. l. 38.*

§. 12. ff. de edil. edict.

§. XXVI. Ceterum redhibitio, rerum aliter locum
non habet, quam si vitium, aut morbus tempore cele-
brati contractus jam adfuerit, posteriores (id est, su-
pervenientes) casus enim non venditoris, sed emtoris
periculum expectant, uti habetur in *l. 3. C. de edil. act. un-*
de si apud priorem dominum fugisse mancipium non
doceatur, fuga post venditionem superveniens, ad da-
mnium emtoris pertinet, nisi aliud pacto in se recepe-
rit venditor, d. l. 3. C. de edil. act. l. 54. ff. de edil. edict. l. 25.
pr. l. 58. §. 2. ff. eod. Quoniam itaque in actione redhibito-
ria emtor actoris vices sustinet, hinc etiam necessitas
probandi ipsi incumbit, rem venditam tempore em-
tionis venditionis jamdum vitiosam & corruptam fuis-
se, v. Mex. *ad jus Lubec. l. 3. tit. 6. art. 14. n. 3.* Rövestrunck.
medit. edil. l. 1. c. 7. n. 21. qui refert casum, quod cum semen
caparum fuisset venditum, habita fide de pretio in
diem solvendo, veniente autem die & debitore excipiente,
semen vitiosum fuisse, quod terræ conditum non
germinasset, ideo nec pretium recte a se peti; lite per vi-
am appellationis, ad judicium superius devoluta Scabi-
nos Lipsienses pronunciaffe, emtori probationem fun-
damenti exceptionis suæ incumbere. Pro actore enim
erat præsumtio, quoniam res qualibet regulariter bo-
na præsumitur, donec probetur contrarium, emtor
ergo, qui excipiendo actor fit, exceptionem probare ob-
stringitur, v. *l. 19. pr. ff. de probat.* Ita dicenti, equum vendi-
tum mortuum ex herba venenosa, vel propter medi-
camenta mala (scil. quæ apud venditorem ante contra-
ctum initum jam acceperat,) hoc probandum esse statuit

Emtor probare
debet, viti-
um tempore
celebrati con-
tractus jam
adfuisse.

Mascard. *de Probat. Conclus. 633. n. 6.* Tufchus *Pract. Conclus. tom. 3. verb. equus.*

Quomodo
hoc probe-
tur?

§. XXVII. Modus probandi vero non est ejusdem generis, nam & artificialis & inartificialis probatio locum habere potest. Inartificialis, v. g. per testes, quibus res vendita ante venditionem cognita jam fuit, quique vitium contractum præcessisse norunt. Quæritur hic, si servus rebus ablatis fugit, mox vero inventus præsentibus honestis viris interrogatus, an in domo venditoris jam fugisset, respondit fugisse, quæritur, inquam, an standum sit responso servi? Servi responso non simpliciter credendum esse respondit Paulus, nisi alia etiam indicia prioris fugæ adsint, *l. 58. §. 2. ff. de adilit. edict. cujus rationem esse existimo, quoniam servus de propria malitia deponit; interim tamen, si servus sub tormentis interrogatus asserit, se jam ante fugisse, ipsius quæstioni, sive responsioni sub quæstione datæ fidem adhibendam esse dicitur in l. 7. ff. de probat.* Alias probatio defumi communiter solet ex judicio peritorum in arte, inspectione intestinorum, &c. Alexand. *lib. 2. consil. 148.* Hippol. de Marsil. *in l. statu liber. n. 15. ff. de stat. lib.* Alciat. *de præsumt. reg. 2. præf. 26. in f. & reg. 3. præf. 19.* Mevius *ad jus Lubec. l. 3. tit. 6. art. 14. n. 5.* Probatio artificialis exinde defumitur, si emtor in continenti, aut brevi post emtionem morbum sentit, ex brevitate enim temporis à præsentem in præteritum fit præsumtio. Wesenbec. *Consil. 113. n. 29.* Everhard à Middelbach *top. legal. loc. 90. a tempore n. 19.* quando scilicet equus decedit ex causa occulta, quæ est in visceribus & inteltinis, nec apparet aliquo modo livor exterior manifestæ suspicionis, Mascard. *de probat. vol. 2. concl. 633. n. 7. & 8.* quæ est præsumtio juris & liquida probatio, donec appareat de contrario, & ven.

venditore contrarium non probante, redhibitoria actio locum habet, v. Everhard. *loc. à verosimili. 11. n. 18. 19.* Sichard *ad Cod. de edil. act. n. 7.* Mevius *loc. cit.* Rövefrunk. *medit. edil. d. l. 1. c. 7. n. 24. seqq.* Carpzov. *p. 2. c. 34. def. 18.* Breve autem tempus quodnam sit, arbitrio iudicis quidem est relinquendum, communiter tamen in continenti, sive intra breve tempus animal mortuum esse dicitur, si intra triduum obiit, *gloss. ad l. 1. C. de emend. servor.* Bonacossa *tract. de equo quest. 84.* Mascard. *de probat. vol. 2. concl. 633. n. 7.* Rövefrunk *loc. cit. n. 28. & 29.* Ad hoc probandi genus artificiale etiam pertinet, si probetur, animal apud emtorem comedere, aut bibere noluisse, hoc enim indicium præcedentis morbi est, Baldus *vol. 5. consil. 499. vers. nam qui non.* Mevius *ad jus Lubec. d. l. 3. tit. 6. art. 14. n. 6.*

§. XXIIIX. In nonnullis tamen locis & aliquibus casibus certus isque longior terminus statutus deprehenditur, intra quem vitia post contractum apparentia à venditore præstari debeat. Reformatio Norica ita disponit: Würden dann Schweine/ oder andere dergleichen Thiere die der Schau bedürffen/ verkaufft/ die sollen durch die Schau dem Käufer gefertiget werden/ und die Wehrschafft vierzehen Tage bestehen/ v. supra §. IX. Uratislavix tempus est 4. septimanarum in venditionibus equorum, prout supra §. XIIIX. retulimus. In concluso Senatus Francofurtensis ad Mœnum, quod adducit Schilter *Prax. jur. Rom. exerc. 34. §. 15. lit. a. & quod A. 1626. d. 30. Mart. factum, ita habetur: Wolte dem Käufer bedüncken/ daß das Pferd mit einem Wandel beladen/ so soll er solches dem Verkäufer/ da er noch beyhandelt/ oder da er verreiset/ seinem Wirth bey dem er damahls zur Herberg gelegen/ solches verkünden/ fürters an seinen Gast förderl. gelangen zu lassen/ darauf das Pferd in eine offene Herberg ziehen/ und daselbsten vier Wochen*

Aliquando certus terminus statutus, intra quem vitium apparentis præstari debeat.

chen stehen lassen/ und dem Wirth dasselbig befehlen/ er aber
 und auch der Verkäufer mitlerzeit dabey nicht kommen/ son-
 dern die vier Berordnere/ so darüber beeydiget seyn/ welche
 so offte sie es von nöthen achten/ darüber gehen und das Pferd
 mit Fleiß besichtigen sollen! So dann nach Verfließung vier
 Wochen und eines tages dieselbe vier Meister bey ihren ge-
 thanen Eyden das Pferd des gelagten Mangels rein er-
 kennen/ so muß der Käufer das Pferd behalten/ und die
 Utzung/ auch von Meistern für ihre Besichtigung in allen 21.
 st. und 10. Cr. bezahlen. Besinder sich aber das Pferd nicht
 rein/ so muß es der Verkäufer wieder nehmen/ die Utzung
 und andere gemeldete Unkosten bezahlen. Würde aber der
 Käufer vier Wochen verfließen lassen/ ehe dann er des Pferds
 halben Mängel klagte/ ob sich gleich deren einer hernach be-
 fände/ so soll doch der Verkäufer das Pferd wieder zu neh-
 men nicht schuldig seyn. *Alias etiam moribus circa oves
 earumque morbum opilionum regula esse solet, ut pri-
 usquam oves moriantur putredine, an der Fäule/ admi-
 nimum tempus 14. aut 15. septimanarum requiratur,
 juxta quem calculum, si oves sexta aut septima hebdo-
 made putredine moriantur post venditionem, vendi-
 ditor ex adilitio edicto tenebitur, Dn. Joh. Sam. Stryk.
 Disp. de jure creatium c. 1. num. 74.*

*§. XXIX. Non vero semper in judicio animalia
 vitiosa redhibentur, sed etiam extra judicium redhibi-
 tio fieri potest, si nempe utraque pars bonam fidem a-
 gnoscat, & per consequens à contractu antea inito mu-
 tua voluntate discedant contrahentes, distractus enim
 eiusdem regulis continetur, quibus contractus, Gail. 2.
 obs. 2. n. 5. Quod si ergo uterque voluntatem suam ma-
 nifeste declaraverit, præsertim venditor, res est expe-
 dita. Verum si talis manifesta declaratio non adfit, res
 du-*

*Utrum vendi-
 tor animal ab
 emptore redu-
 ctum incipi-
 ens, illud in
 causa redhibi-
 tionis esse fa-
 reatur?*

dubiæ erit interpretationis eo casu, si emtor animal, quod morbosum esse asserit, ad venditorem reducit & venditor illud recipit. DD. tamen adhibita sequenti distinctione dubitationem tollere nituntur, neque ut credimus, sine fundamento. Scilicet, si emtor equum quem dicit morbosum, motu proprio reducat ad venditorem, qui causa à magistratu nondum cognita recipere equum oblatum detrectet, emtor autem ad januam venditoris ligatum deserat, quem venditor periturum, vagabundum nociturum, aut tempestate læsum iri metuens, tandem hospitio excipiat, quæritur, an eo ipso redhibitionem agnoverit, suoque juri præjudicaverit? Si quidem recipiens equum, hunc commode emtori remittere, aut ad judicem ducere non potuit, & recipiendo coram testibus protestatus sit, salvo suo jure equum, ne pereat, aut in periculum incidat, & non alio fine se recipere, hoc nomine securus erit, Caballin, *de edil. act. c. 2. n. 55.* protestatio enim regulariter jus protestantis conservat, Faber *in Cod. l. 7. tit. 7. Def. 30. in alleg. n. 2.* Wesenbec. *Consil. 103. n. 37. & conf. 200. n. 36.* Coler. *decis. 289.* Damhouder. *pract. civil. c. 121. n. 14. & 15.* Rövestrunck. *meditat. ad l. l. r. c. 7. n. 7. seqq.* Si vero venditor equum simpliciter recipiat, morbum agnovisse censetur, & adeo sibi præjudicat, ut non amplius quærat, utrum equus redhiberi potuerit, annon; nec an intra tempora definita redditus sit, quo pertinet *l. quod si. 31. §. 27. ff. de edil. edict.*

§. XXX. Petitur libelli in actione redhibitoria eo dirigitur, ut venditor rem venditam recipiat, & pretium acceptum restituat; redhibere enim est, facere, ut rursus habeat venditor, quod habuerat, & quia reddendo id fiebat, idcirco redhibitio est appellata, quasi redditio *l. 21. pr. ff. de edil. edict.* & facta redhibitione omnia in in-

Quid peratur in actione redhibitoria, & quanam ejus actionis effectus,

E te

tegrum restituuntur, perinde, ac si neque emtio, neque venditio intercessisset, *l. 60. ff. cod.* Formulam libelli habet Behamb vom Rostäuscher Recht / *tit. 3.* Fluit ex dicta regula, quod emtor reddere debeat ipsam rem emtam, si nondum ex morbo vitiove perit: omnes accessiones, siue ornamenta, quibus equus in ipsa venditione ornatus ac traditus fuit, *v. l. 23. §. 1. ff. d. t.* item, si quid ad emtorem pervenit, vel culpa ejus non pervenit, non solum si ipse fructus percepit, mercedesve a servo vel conductore servi: sed etiam si a venditore idcirco fuerit consecutus, quod tardius ei hominem tradidit, item, si hereditas vel legatum servo obvenerit; neque refert, potuerit hæc consequi venditor, an non potuerit, si servum non vendidisset, ponamus enim, talem esse (venditorem) qui capere aliquid ex testamento non potuerat, nihil hæc res nocebit, *d. l. 23. §. 9.* damna etiam culpa levi data refarcire debet, *d. l. 23. v. supra §. XX.* non mirum vero est, ab emtore restitui fractus & similia, quoniam in ejus voluntatem facultas rescindendi confertur, sicut in additione in diem, & lege commissoria, Cagnol. *in l. 2. C. de pact. int. emt. n. 7.* Pinell. *ad l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. c. 4. n. 3.* Frantzk. *ad tit. ff. de edil. edict. n. 102. sq.* quo pertinet etiam, si ob rapinam rei emtæ accepisset quadruplum, Mevius *ad jus Lubec. l. 3. tit. 6. art. 14. n. 11.* Brunneinan. *Comm. ad ad l. 21. ff. de edil. edict.* E contrario venditor emtori restituit gabellam, quam forsitan ex statuto, vel moribus pro contractu, vel ratione rei solvit emtor, principaliter vero ipsum pretium acceptum, Mevius *loc. cit.* Brunneinan. *loc. cit.* leg. cum usuris, quia hic idem obrinet, ut in additione in diem, Brun. *d. l. n. 2. & ad l. 6. ff. de in diem addict. n. 3.* item symposium mediatorum / Weinkauff: Donarium famulis collatum, Halffier = Geld / item arrham, Gottscheller / modo hæc non ex mera liberalitate motu proprio

prio absque conventione soluta: item, si quid pro equo vestigialis nomine ejusve necessaria cura, vel in iudicium rei emtæ nomine susceptum, aut institutum impendit, nec non damnum resarciendum, quod emtor amplius ex re emta accepit, de quibus late Rövestrunck. *d. l. 1. cap. 9. n. 43. seqq.* Et hoc vult Julianus, quando ait, iudicium redhibitoria actionis utrumque, id est venditorem & emtorem, quodammodo in integrum restituere debere, *l. 23. §. 7. ff. de edil. edict.* Sed quid de *expensis pabuli & potus*? eas non teneri restituere venditorem emtori, vult Mevius *loc. cit. n. 11.* si morbus interim laboribus ac ministerio impedimento non fuit, *v. l. 30. §. 1. ff. de edil. edict.* Hoc adhuc notandum, quod emtor instituens actionem redhibitoriam jurare teneatur, se non fuisse emtorem, si vitium scivisset, Brunnem. *ad d. l. 21. ff. de edil. edict. n. 5.*

§. XXXI. Cum actio redhibitoriæ persequatur, nullum dubium est, quin heredibus detur & contra heredes *l. 23. §. 5. l. 31. §. 5. ff. de edil. edict.* Sed quid si plures sint heredes emtoris, quorum aliqui ad redhibendum, aliqui vero quanti minoris agere velint, quaeritur, an diversis hisce actionibus intuitu unius ejusdemque contractus locus sit? quod negatur. Si plures heredes sint emtoris, omnes, ut ait Pomponius, ad redhibendum consentire, unumque procuratorem dare debent, ne forte venditor injuriam patiat, dum ab alio partem recipit hominis, alii in partem pretii condemnatur, quanti minoris is homo sit, *l. 31 §. 5. ff. d. t. Caballin. de edil. act. c. 2 n. 47.* Utrique itaq; actioni simul locum non esse, modo vidimus. Verum nunc ulterius quaeritur, cujusnam heredis intentio prævaleat, si dissentiant, altero ad redhibendum, altero quanti minoris agere

Actio redhibitoria datur heredibus & contra heredes.

gere volente? Distingvunt Dd. utrum animal vitiosum adhuc vivat, an vero jamdum mortuum fuerit: *priori* casu alter altero invito redhibitoria agere non potest, quia venditor contra voluntatem suam in communionem detruderetur per partis animalis redhibitionem, cui tamen communioni invitus se committere non cogitur: *posteriori* autem casu unus ad redhibendum, alter vero quanti minoris agere omnino potest, quia tunc de pretio ipso jure divisio agitur, Caballin. *de edil. act. d. c. 2. n. 47.* Rövelstrunck. *medit. edil. l. 1. c. 7. n. 58.* Pertinet huc *l. 31. §. 6. ff. de edil. edict.* ubi dicitur, homine mortuo vel etiam redhibito, singulos pro suis portionibus recte agere, pretium autem & accessiones pro parte recipere: sed & fructus accessionis, & si quo deterior homo factus est, pro parte præstari ab ipsis. Contra heredes venditoris singulos pro portione hereditatis agitur, *l. 31. §. 10. ff. d. t.* Sed cur non eadem fuit ratio in pluribus heredibus venditoris, ut non possit res redhiberi, nisi omnibus? nam singulos emtoris heredes redhibere non posse paulo ante diximus. Ratio differentiae inter heredes venditoris & emtoris hæc est: Emtor, qui rem restituere debet, tenetur ad individuum, hoc est, rem præstandam, ideo actio non dividitur inter ejus heredes: venditor vero tenetur ad dividuum, hoc est, ad pretium, ideo dividitur inter ejus heredes, & sic actio potest interdum dividua esse ex parte rei, individua vero ex parte actoris, Gothofred. *in not. ad d. l. 31. §. 10.*

Si plures conjunctim unam rem vendiderint, an venditor,

§. XXXII. Quæritur hic etiam de eo casu, si plures conjunctim unam rem vendiderint, eaque deinde redhibenda sit, utrum emtor omnes venditores convenire teneatur, an vero contra unum ex illis actionem instituisse sufficiat? Paulus in *l. 44. §. 1. ff. de edil. edict.* ad

ad hanc quæstionem respondet, ædilitias actiones competere etiam in unum ex his, qui vendiderunt, eum scilicet, cujus maxima pars in venditione fuit, imo & illum, qui non minorem partem reliquis habet, id est, contra singulos in solidum, quorum æquales partes in venditione fuerunt, alias contra illum, qui majorem habuit partem. Subjungit Paulus huic responso duas rationes, Prima est, ne cogeretur emtor cum multis litigare, sive, ut in alia materia dicitur in *l. 2. ff. de exercit. act.* ne in multos distringatur adversarios, hoc enim maximam parit actori difficultatem. Altera ratio in *d. l. 44. §. 1.* hæc est, quia plerumque venalitarii ita societatem coeunt, ut quidquid agunt, in commune videantur agere, & quia hoc genus hominum ad lucrum potius, vel turpiter faciendum pronius est, & suspecti venalitarii fraudis & collusionis ad invicem, pro communi lucro vel cum damno alieno agendi. Reus ergo in solidum conventus, hoc, quod solvit, sociis imputare poterit pro eorum partibus, v. Frantzk. *ad tit. ff. de edil. edict. n. 96.* Caballinus *de edil. act. c. 2. n. 44.* & *de divid. & individ. p. 2. n. 238.* & *p. 3. n. 243.* Brunne mann in *Com. ad d. l. 44. §. 1. ff. de edil. edict. n. 2. seqq.* confer de venalitariorum fraudibus etiam *l. 37. ff. de edil. edict.*

§. XXXIII. Actio redhibitoria regulariter competit intra sex menses, & elapso hoc semestri spatio expirat. Hinc Imp. Gordianus in *l. 2. C. de edil. act. cum proponas*, inquit *servum, quem pridem comparasti, post anni tempus fugisse: quæ ratione eo nomine cum venditore ejusdem congruedi queras, non possum animadvertere. Etenim redhibitoriam actionem sex mensium temporibus concludi, manifesti juris est.* Dicuntur vero illi sex menses utiles in *l. 19. §. 6. ff. de edil. edict.* & *l. 55. ff. eod.* nihilominus tamen in *d. l. 19. §. 6.* habetur etiam, quod *ex die venditionis cur-*

Quo tempore
actioni redhi-
bitoria præ-
scribatur?

rant, aut, si dictum promissumve quid est, ex eo, *ex quo dictum promissumve quid est*, ergo & continuum erit tempus hujus præscriptionis & simul quoque utile. Imo est utrumque, diverso tamen respectu. Scilicet continuum est ratione *initii*, quia statim à tempore contractus initi, non vero adeptæ scientiæ morbi, aut vitii, currere incipit: utile vero ratione *curfus*, quoniam illi tantum dies computantur, quibus judicem adire fas est, *d. l. 55. ibi: quibus experiundi potestas fuit. v. Dn. Præses in not. ad Lauterb. de edil. edict. verb. ratione curfus*, Bachov. *ad Treutl. Vol. 2. disp. 2. tb. 3. lit. b.* Sed annon illud tempus semestre hodie quadruplicandum erit? Ita videtur propter *l. ult. C. de temp. in integr. restit.*, in qua Imperator difficilem illam dies juridicos computandi rationem tollere voluit, substituendo in genere tempus quadruplicatum, quod quare in præsentī casu non sit admittendum, ratio obstans nulla adest, Dn. Præses *de act. forens. investig. sect. 3. membr. 3. axiom. 2. n. 13.* Ceterum, si actio redhibitoria propter ornamenta jumentis venditis detracta instituitur v. supra §. XXV. intra 60. dies, siue duos menses eadem institui debet, *l. 38. pr. ff. de edil. edict.*

De actione in factum,

§. XXXIV. Quod si res vitiosa emta ab emtore jam redhibita, vel restituta sit venditori, hic autem vicissim emtori pretium non reddiderit, tunc emtor *actione in factum* experiri poterit, ad pretii restitutionem, in qua actione non hoc quæritur, an mancipium in causa redhibitionis fuerit, sed hoc tantum, an sit redhibitum; iniquum est enim, posteaquam venditor agnovit, recipiendo mancipium, esse id in causa redhibitionis, tunc quæri, utrum, debuerit redhiberi, an non debuerit: nec de tempore quæreretur, an intra tempora

red-

redhibitus esse videatur, sunt verba Ulpiani in *l. 37. §. 17. ff. de adil. edict.* Caballin. de *adil. act. c. ult. n. 1.* Treutler. *Disp. vol. 2. disp. 2. tb. 4* Hanc actionem in factum non minus temporalem esse, quam reliquas ædilitias, existimat idem Treutlerus *loc. alleg.* verum rectius statuere videtur Bachovius *ad Treutl. d. disp. 2. tb. 4. lit. b.* quod ea perpetua sit, scilicet usque ad triginta annos; quoniam cum post rem restitutam pretium solutum illa persequatur, quod abest emtori, absurdum & iniquum sit, hanc actionem sex mensibus concludi, & ita emtorem pretio & re carere, nam sufficit, quod hic expressè terminus certus non deprehendatur statutus, quo deficiente ad jus ordinarium recurretur. Urget etiam hoc Bachovius, & optime quidem, quod licet concedatur Treutlero, dictam actionem in factum esse ædilitiam; nihilominus tamen ex jure constet, honorarias, sive prætorias quoque actiones, quæ neque pœnales sunt, neque contractum juris civilis rescindunt, perpetuas esse, *l. in honorariis. 35. ff. de O. & A. v. Frantzk. ad ff. de adil. edict. n. 110.* Dn. Præses *de act. invest. sect. 1. membr. 6. §. 18.* Accedit, quod in casu hæcenus proposito etiam condictio sine causa emtori competere possit, quæ sine dubio perpetua est, Bachov. *loc. cit.*

§. XXXV. Ceterum & venditori aliquando redhibitoriam actionem dari, nonnulli existimant, v. Dn. Præses *cit. tract. sect. 1. membr. 6. §. 18.* hoc scilicet casu, si res redhibita sit ab emtore extra judicium & pretium à venditore restitutum, postea vero illa res culpa emtoris deteriorata deprehendatur, ad id, ut emtor ejus damni nomine satisfaciat, si forsan sponte satisfacere recusat. Verum rectè jam monuit Dn. Præses *loc. cit.* illam actionem non esse redhibitoriam, sed venditi, *l. 23. in f. ff. de*

Redhibitoria;
an detur ven-
ditori?

ff. de edil. act. Equidem in *l. 31. §. 19. ff. eod.* dicitur, *restitui autem debet per hanc actionem etiam quod ei seruo in venditione accessit*, atque in his verbis actio redhibitoria venditori tribui videtur; verum duæ suppetunt responsiones. Nam (1) verba: *per hanc actionem*, ut contextus ostendit, magis explicanda sunt *ad obtinendam ab emtore actionem redhibitoriam*, ut sensus sit, si emtor vult agere actione redhibitoria, illud etiam restituere debet venditori, quod seruo isti in venditione accessit, antea enim redhibitoria actio ipsi non competit per *d. l. 31. §. 18.* Deinde (2) in *cit. 31. §. 17. 18. & 19.* plane non agitur de actione redhibitoria, sed de actione in factum ad pretium recuperandum, si res vendita redhibita fuerit. Probat hoc exinde, quia *d. §. 17.* ita incipit: *in factum actio competit ad pretium recuperandum, si mancipium redhibitum fuerit, &c.* deinde *§. 18.* illud plane hec actio exigit, *ut sit redhibitus, &c.* & tandem *§. 19.* *restitui autem debet per hanc actionem &c.* atque adeo omnes tres §§. de uno eodemque casu loquuntur, de qua actione in factum nos diximus *§. preced. v. omnino Dn. Præses cit. tract. §. XIII.*

Redhibitio ob non præstitam cautionem.

§. XXXVI. Locuti sumus in superioribus de eo casu, si res emta redhibetur ob vitium, vel etiam ob defectum qualitatis illius, quam venditor ab initio de re vendita affirmavit: sequitur nunc alia redhibitionis causa *ob cautionem à venditore non præstitam.* Quod si enim emtores hoc desiderabant, emtores stipulari tenebantur, in re vendita nihil vitii inesse, veluti servum fugitivum, aut erronem non esse, nec infamatae alicujus nationis, v. Strauch. *Diss. edil. prior. c. 2. §. 1.* Si hoc venditores facere recusabant, actio ædilitia contra eos competeat, de qua ita in *l. 23. ff. de edil. edict. si venditor*
de

de his, quæ edicto *Ædilium* continentur, non caveat, pollicetur adversus eum ad redhibendum iudicium intra duos menses, vel quanti emtoris intersit, id est, si ad redhibendum agere nolit, intra sex menses, v. *Frantzkius ad tit. ff. de ædil. edict. n. 77. seqq. Brunnem. ad l. 28. ff. de ædil. edict. n. 1.* Stipulatio illa, quia *Ædilium* edicto constituta erat, inde *ædilitia* dicta fuit, l. 5. pr. ff. de *V. O.* nec non *prætoria*, l. 1. §. 1. ff. de *prætor. stipul.* quia *Ædiles* partem jurisdictionis *prætoris* exercuerunt. Præstabatur regulariter nuda repromissione, v. *Strauch. d. c. 2. §. 1. inf.*

§. XXXVII. Datur etiam redhibitoria actio *expacto displicentiæ*. Si prædium quis, inquit Imp. *Dio-* ^{Expacto di-} ^{splicentiæ.} *cletianus & Maximianus* in l. 4. C. de *ædil. act.* sub ea lege comparavit, ut si displicuerit, inemptum sit: id utpote sub conditione venditum resolvi & redhibitoriam actionem adversus venditorem competere, palam est. Habet vero hoc pactum vel præfinitum, a contrahentibus tempus, vel non. Priori casu pactum dat legem contractui, & tanto tempore valebit redhibitio, quantum in contractu determinatum, etiamsi conventum, quod in perpetuum redhibitio permessa esse debeat, per l. 31 §. 22. ff. de *ædil. edict.* quod tamen *Dn. Præses in tract. de act. for. invest. sect. 1. membr. 6. §. 19.* ad perpetuitatem illam, quæ, in iure actionibus adscribitur, scilicet triginta annorum per l. 3. C. de *prescript. 30. ann.* restringendum esse existimat, conf. *Caballin. de ædil. act. c. 2. n. 34. seq.* *Cavarruv. var. resol. lib. 1. c. 9.* Posteriori autem casu, si de certo tempore in specie nihil convenit, actio ad redhibendum intra 60. dies utiles emtori accommodatur, d. l. 31. §. 22. ultra non, quia iniquum foret, perpetuo suspensum teneri

ri venditorem, Bachov. *ad Treutl. vol. 2. Disp. 2. th. 2. lit. C.* quod tamen non ita accipiendū, ac si emtor intra dictos dies actionem in iudicio præcise instituere obstructus sit, sed sufficit, eundem displicentiam suam intra illud tempus contestatum esse, quo ipso redhibitioni locus factus est, & deinde contra venditorem, qui sponte rem venditam recipere recusat, quodocunque ad redhibendum agi potest, Menoch. *de arbitr. jud. quæst. l. 1. quæst. 22. n. 13.* Caballin. *loc. cit. n. 35.* Roman. *singul. 705. & 769.* Sichelard *ad tit. C. de edil. act. num. 7.* Rövenstrunck *medit. edil. l. 1. c. 8. n. 11. usque ad num. 20.* Interdum tamen iudicium adhuc dabitur, quamvis tempus sexaginta dierum jamdum præterierit, non vero aliter, nisi causa cognita, *d. l. 31. §. 22. ff. de edil. edict.* in qua causæ cognitione eo respicitur, utrum justum impedimentum intercesserit, ob quod displicentiam suam contestari antea non valuerit emtor, v.g. si ex iusta causa absens fuerit, aut mora facta per venditorem, aut non fuit præsens, cui res emta redderetur, &c. *d. l. 31. §. 23.* Rövestrunck. *loc. cit. n. 21.* Dn. Præsens *de act. invest. sect. 1. membr. 6. §. 19.*

Vicia nonnulla, ob quæ actio quanti minoris institui potest.

§. XXXIIX. Diximus supra de vitiis, ob quæ res venditæ redhibentur: nunc nonnulla etiam recensebimus, quæ ad redhibitionem quidem non sufficiunt, quanti minoris tamen actio propter eadem institui potest. Huc pertinet, si equus est *parvidus*, qui scilicet vanos pontium, aquarum, ventorum, bombardarum & similiarum rerum forte occurrentium strepitus, vel aspectus horret, *l. 4. §. 3. ff. de edil. edict.* *scheu/* qui fugaci opponitur: item, si *linguam abscissam* habet, aut *linguam ex ore projicit*, *der die Zunge schießen läßt/ aures demittit, weit oder Schulhörig/* uti enim animos leonum frons & cauda

da indicant: ita motus equini ex auribus intelliguntur, Philipp. Camerar. 2. *meditat. histor. 91.* quamvis vero aures in proparulo sint, atque adeo videbatur, hoc vitium inter patentia referri debere; cohiberi tamen aures a venditore fræno posse, ut dictum vitium emtori non statim in sensus incurrat, testatur Rövestrunck *d. tr. l. 1. c. 5. n. 28.* Simile vitium est, si equus subinde inter vorandum *præsepe mordet, Krippen-Beisser* / quos mores pravos & dominis molestos alii etiam huic equo conjuncti imitantur, refente eodem *d. l. n. 28.* item, *Blas-Augen habend.* & *Zeibelsichtig* / ut qui facile in ejusdem morbi periculum in futurum rursus incidunt, teste Joh. Colero *lib. 10. æconom. c. 45.*

§. XXXIX. Alia vitia plura adhuc recenset Rövestrunck *loc. cit.* ut, si equus est *tenax, Hartmäulig: fræni impatiens*, modo ejus ætati, dotibus ac indoli apta fræni species sit adhibita, der den Zaum / oder Halfter abstreicht: *qui lupat, mordicus tenens fugit, unheldig* / der das Mundstück / oder Gebieße mit den Zähnen fassend und vor die Brust setzend ausreißt: *caput sursum jactans*, der den Kopff auffücket / und obwärts schnapffet: *gibbosus* / Krümmwüchtig: Der eine Hufst verlohren: *sessorem assueti more præcise recipere nolens*, der nicht auffitzen läßet: *transversis saltibus excutiens jacentemve offendens*, der den Reiter aus dem Sattel setzt / und verlegt: Der sich leicht hoch auffpfälet und überwirfft: *cursu, aut labore nimio exarimatus*, auff die Beine geritten / oder abgetrieben: *verberibus*, auf calcaribus *induratus*, Schlägefaul / oder verhaun: *ungerad* / oder steiff: *qui aquam ingressus procumbit*, der sich ins Wasser legt: der sich / ohne wenn er auff den Rücken gelegt / oder sonst / nicht beschlagen läßt: *Verrückt* / oder verdähnet: Der den Mastdarm austreibt: *Scheiß- oder Schaalgebend* / oder

oder Schwengelhälsig: *spasticus*, Krämpffig/ oder des
 Krampffs pſſichtig: Streubfüßig: Morb-oder Bruchhüßig:
 Hornklupfft habend: Beinwachs/ oder Scheißelbein: Na-
 ſpen: Oberhuſt/ oder Oberbein: *caſpitator*, anſtößig/ ut,
 qui ſibi & ſeffori ſape exitioſus, identidem moleſtus:
 vollhüßig/ oder vollfüßig/ qui ſi lapidem impingat, fa-
 cile ſoleam pedis lædit: Spriven: Der einen Fuß erbältt:
 Schwamm = Wehnen: Der eine grüne Ferſe hat: Der
 nicht wendig iſt: Der ſich getreten: Der die Meer ange-
 zogen: Der inſelt/ oder in die Eiſen ſchlägt: Der nicht Stall-
 reumig iſt: Der des Krimmens/ oder Bauchbißes pſſichtig.
Spado etiam, ſeu equus caſtratus, ein Walacke/ Mündy, o:
 Der Raune/ quamvis animo & corpore ſanus habeatur,
 niſi caſtratione imbecillior factus fuerit; nihilominus ta-
 men, ſi a ſciente ignorant, qui alias tanto pretio non e-
 rat emturus, venditus, aut permutatus, minoris eſt, v.

Adhuc alia.

l. 6. §. 2. l. 7. l. 38. §. 7. ff. de edil. edict.

§. XL. Exemplum huc pertinens etiam habetur
 in *l. 21. §. 2. ff. de act. emt.* ubi Paulus emtionem quidem
 eſſe dicit, ſi in corpore conſentiamus, de qualitate au-
 tem diſſentiamus; aſt tamen venditorem teneri debe-
 re ſubjicit, quanti intereſt, eum non eſſe deceptum: imo
 licet venditor quoque neſciat, veluti *ſi menſas quaſi ci-
 treas emat, quæ non ſunt.* Erant ſiquidem menſæ citrea
 veteribus in magno pretio, de quibus plura Gothofred.
 in *not. ad cit. l. 21. §. 2.* adfert, unde emtor, ſi menſas tales
 non eſſe ſciviſſet, eas forte nihilominus quidem emiſſet,
 ſed non tanto pretio. Aliud exemplum eſt in *l. 61. ff. de edil.
 edict.* quando poſt celebratū contractum ſervitus in fun-
 do apparet, quæ uſum fundi non in totum, vel ex majori
 parte impedit, ſed quodammodo ſaltem minuit, tunc e-
 nim juxta *cit. l. 61.* ſi de ſervitute agitur, victus tantum
 debet præſtare, quanti minoris emiſſet emtor, ſi ſciſſet,
 han

hanc servitutem impositam. Neque hoc ad eum solummodo casum restringi debet, quando fundus ut optimus maximus venditus, prout existimant Duarenus *ad l. 38. §. ff. forte. ff. de V. O.* & Donellus *de evict. c. 6.* omnino enim venditor servitutes sibi cognitatas bona fide indicare emtori teneretur, quamvis expresse non dixerit, fundum optimum maximum esse, quia alias ex iniquo suo facto commodum sentiret venditor, cum non exiguo emtoris detrimento, v. Cujac. *ad d. l. 38. ff. de V. O.* Frantzk. *ad tit. de act. emt. c. 7. n. 129.* & *ad tit. de edil. edict. num. 129. seq.* Brunnem. *ad l. quoties, 61. ff. de edil. edict.*

§. XLI. Actio, qua ob ejusmodi vitia experitur emtor, dicitur quanti minoris, vel quanto minoris, *l. 18. pr. ff. de edil. edict.* nec non æstimatoria, sive judicium æstimatorium, *d. l. 18. pr. l. 44. §. 2. ff. cod.* Hæc actio in aliquibus convenit cum redhibitoria, in aliquibus vero differt. Convenit in eo, quod utraque actio sit honoraria sive prætoriana, v. §. 7. *J. de J. N. G. & C. Strauch. Diff. edil. prior. c. 3. tb. 7.* utraque personalis *l. 23. §. 4. ff. de edil. edict. junct. §. 1. vers. nam agit unusquisque J. de act.* utraque directa, hoc est, verbis & sententia Ædilium introducta, *l. 28. l. 38. pr. ff. d. t.* utraque actio competit ex duplici causa, scilicet ex reticentia, si venditor morbum vitiumve rei venditæ, quod tempore contractus celebrati latebat, quodque ignorabat emtor, non indicaverit, *l. 1. §. 1. l. 38. pr. ff. cod.* & deinde ex hoc capite, si quid dictum promissumve, abesse aliquid, quod non abest, vel adesse, quod tamen abest, Strauch. *Diff. edil. poster. c. 1. §. 5. & 8.* utraque datur heredibus & contra heredes: & de quibus rebus datur redhibitoria, de iisdem etiam actio quanto minoris; differentia enim ratione diversitatis vitiorum solummodo se, exerit, de qua mox dicemus:

Actio quanti minoris sive æstimatoria in nonnullis cum redhibitoria convenit.

Ultimo utraque actio ratione finis convenit, quia Aediles has actiones invenerunt, ut occurratur fallacis vendentium, & emtoribus succurratur, l. 1. §. 2. ff. de adil. edict. Plura adhuc habet Strauch. cit. diff. post. c. 1.

Rursus ab eadem etiam differt.

§. XLII. Differt vero actio quanti minoris ab actione redhibitoria, prout paulo ante jam dictum, ratione diversitatis vitiorum. Scilicet redhibitoria supponit ejusmodi vitium, quod omnem rei usum impedit, & sic emtor, si vitium scivisset, rem plane emturus non fuisset, v. supra §. XI. æstimatoria vero, sive quanti minoris, datur ob vitium, quod non impedit quidem omnem rei usum, adeoque emtor rem nihilominus emisisset, quamvis vitium venditor ipsi indicasset, aut vero non emisisset, eodem pretio, sed minori, v. l. 61. ff. de adil. edict. Zccl. ad d. tit. ff. n. n. §. 15. puta, si 40. quidem thaleros valeret equus, nisi morbosus esset, propter morbum vero 20. saltem thal. vel minoris æstimaretur, unde per hanc actionem emtor id, quod plus dedit supra 20 Joachimicos, repetit, v. l. 13. §. 1. ff. de Act. emt. Strauch. Diff. adil. post. c. 2. §. 2. Scheplitz ad prompt. jur. Clammeri tit. 14. §. 10 n. 7. Quanti vero quodlibet vitium æstimandum, illud in dubio iterum peritorum (der Pferde erfahener Leute / als Bereiter / Stallmeister / Reuter / Fahrer oder Hufschmiede / Ross-Nechte / Pferdehändler / Haushaltungs-Verständigen / &c.) judicio committendum, qui ex qualitate equi alteriusve rei, vitii, conventionis legibus, consuetudine loci, aliisque circumstantiis arbitrantur; circumstantiæ enim ut rerum pretia augent, vel minuunt, & loca temporaque illarum rerum varietatem adferunt, ita & vitia extenuant, vel adgravant, & prout sunt incommoda rei inhærentia, ita eorum nomine dissimiliter venditor obligatur, Donell. 13. comment. jur. 3. Rö-
ve-

vestrunck *medit. adil. l. 2. c. 2. n. 5. 6. & 7.* Interesse a-
liquod in hac actione regulariter non consideratur, si
venditor morbum, aut defectum ignoravit, Caballin.
de adil. act. c. 3. n. 7. Mynsing cent. 1. obs. 56. n. 8. si vero
sciens emtorem deceptit, ad omne interesse & refarci-
enda damna obligatus est, v.g. si vendito jumento, vel
pecore morbofo, alia inde pecora contagione perierint
& multum interfit emtoris, rem morbofam, aut vitio-
fam venditam non fuisse, Donell. *loc. cit.* Rövefrunck
d. l. 2. c. 2. n. 4.

§. XLIII. Ex modo dictis simul alia differentia Actio quanti
minoris non
rescindit con-
tractum.
inter actionem redhibitoriam & quanti minoris pro-
fluit. Redhibitoria scilicet venditionem in totum re-
scindit, reddita re vendita & pretio recepto, rebusque
omnibus in pristinum statum restitutis, ac si nunquam
venditio inter contrahentes celebrata fuisset, de quo su-
pra §. XXX. prolixè egimus; at vero actio æstimatoria,
quanti minoris, ipsum præcedentem contractum, non
rescindit, emtor enim actionem instituens rem nihilo-
minus retinet, & hoc solummodo petit, ut res ad æqua-
litatem redigatur, id est, ut venditor tantum de accepto
pretio restituat, quo minus res valuit, cum veniret. Si-
chard. *ad rubr. Cod. de adil. act. n. 9.* Cujacius *in parat. ff.*
ut. de adilit. edict. Strauch. *Diss. adil. post c. 2. §. 4.*

§. XLIV. Redhibitoria, quia contractum rescindit, Ea sæpius agi
potest.
semel solum agi potest, quanti minoris vero ex diversis
causis sæpius agere permittitur. Sic v.g. emtor ab ini-
tuo unum saltem vitium in re emta deprehendit, propte-
rea actionem quanti minoris instituit vitiique præsta-
tionem obtinuit: paulo post autem adhuc aliud vitium
in se prodit, quæritur, annon denuo agere licitum sit?
Respondet Ulpianus in *l. 31. §. 16. ff. de adil. edict.* si quis
ege-

egerit quanto minoris propter servi fugam, deinde agat propter morbum, quanti fieri condemnatio debeat? & quidem sæpius agi posse, dubium non est. At, dicis, plures ejusdem facti & obligationis; non conceduntur actiones, v. l. *pluras*. pr. ff. de obl. & act. responderetur non agi hic ex eadem causa, siue obligatione, sed potius ex nova atque diversa, adeoque quemadmodum exceptio rei judicatæ non obstat, si in nova actione nova petendi causa adsit, ita quoque hoc nostro casu iteratæ actioni quanti minoris non obest, quod jam antea ex illo capite actum fuerit. Instas, emtorem tamen damni reparationem per priorem actionem jamdum obtinuisse; fateor, hanc reparationem eundem ex parte obtinuisse, nego autem quod in totum obtinuerit. Quo plura enim postea semper emergunt vitia, eo minor quoque inter rem emtam & pretium solutum reperitur proportio, unde propter singula vitia tamdiu aliquid restitutum de accepto pretio, donec negotium ad æqualitatem redigatur. Dico: *propter singula vitia*. Ita enim condemnandus venditor, ut prioris ratione habitæ ejusdem rei, vel vitii, æstimationem bis non consequatur emtor, & ita iniquum lucrum non faciat, d. l. 31. §. 16. ff. de edil. edict. Tutius etiam facit de vitio aliquo acturus si de alio, quod forte adhuc sit appariturum, jus agendi per protestationem interpositam sibi reservet, v. l. 48. §. 7. ff. d. t. Strauch. *Diss. edil. post. c. 2. §. 3.* Rövefrunck d. l. 2. c. 2. n. 11. seqq.

Interdum ea
institura to-
tus contractus
rescinditur.

§. XLV. Diximus antea, quod instituta actione quanti minoris integer contractus non rescindatur, sed eo salvo ad partem pretii accepti restituendam solummodo agatur. Hoc ita regulariter obtinet. Interdum tamen, etiam, si actione quanti minoris actum & pretii

pretii pars ob vitium primitus apparens restituta fuerit, adhuc redhibitio fieri poterit, si postea aliud vitium appareat, ob quod res emta plane inutilis redditur, v. g. si servus venditus, qui postea deprehenditur lunaticus, vel furiosus, Dn. Præses *de act. for. invest. sect. 1. membr. 6. §.* 14. Et hoc vult Paulus quando in *l. 43. §. 6. ff. de edil. edict.* ita loquitur: *Aliquando etiam redhiberi mancipium debet, licet æstimatoria, id est, quanto minoris, agamus: nam si adeo nullius sit pretii, ut ne expediat quidem tale mancipium domino habere, veluti, si furiosum aut lunaticum sit, licet æstimatoria actum fuerit, officio tamen judicis continebitur, ut reddito mancipio pretium recipiatur.* Quamvis enim, si quis actionem quanti minoris elegerit, ad redhibendum alias agere nequeat; hoc tamen ad eum solummodo casum pertinet, si quis *sciens* rem penitus inutilem esse, nihilominus quanti minoris egerit, tunc enim juri suo renunciassè censetur. Nos vero supponimus casum, ubi emtor ejusmodi vitium redhibitioni causam præbens ab initio penitus ignoravit, de quo certe, quod jure suo uti noluerit, dici non potest.

§. XLVI. Est & differentia inter redhibitoriam & actionem quanti minoris intuitu præscriptionis. Redhibitoriam sex mensibus expirare, supra diximus §. XXXIII. tempus autem actioni quanti minoris præfinitum est annus utilis, quo anno elapso edicti ædilitii beneficium quoque dilabitur ac præscribitur *l. sciendum 19. §. ut. l. 38. princ. ff. de edil. edict. l. 2. C. de edil. act.* Dicitur autem annus utilis, ubi solum dies juridici computantur, conf. supra §. XXXIII. quibus scilicet apud judicem experiundi potestas est. Cum autem computatio anni utilis non sine controversia esset, placuit Imp. Justiniano, annum utilem penitus à Republica separare,

De tempore
quo huic acti-
oni præscri-
batur?

& e jus loco substituere quadriennum continuum, in quo dies fasti & nefasti numerantur, & qui annus ab eo tempore computandus, a quo annus utilis alias incipiebat, / *fin. C. de temp. in int. resit. Dn. Præses de act. in vest. Sect. 3.*

An venditori
etur actio
quanti pluris?

Axiom. 2.

§. XLVII. Quæritur hic, an sicut emtori datur actio quanti minoris, ita etiam venditori actio *quanti pluris* competat? Cum vero Dn. Præses *in cit. tract. sect. 1. membr. 6. §. 6.* quæstionem hanc jam plene pertractaverit; hinc eisdem verbis nos in præsentem etiam illam explicabimus. Si venditor, inquit, rem viliori pretio vendiderit, existimant aliqui, ipsum experiri posse actione quanti pluris, suggerente hoc æquitate, ad imitationem actionis quanti minoris, emtori læso concessæ. Verum, addit, non promiscue hæc actio indulgenda venditori, utpote contra quem præsumitur, quod pretium rerum suarum non ignoraverit. Unde, si ultra dimidium, læsus non sit ab emtore, ipsi regulariter non succurritur, cum suæ facilitati imputare debeat, quod sit deceptus. Possæt vero tandem contingere casus, ubi iustissima ignorantia pretii in venditore concurrat, & res talis est, cujus æstimationem tantum peritissimus artifex nosse poterat, e.g. in gemma pretiosa, vel, ubi emtoris dolus, aut callida persuasio effecit, ut viliori pretio res distracta, qui dolus, ne emtori lucro & venditori damno cedat, Actionem quanti pluris vendidisset venditor, si emtoris dolosa persuasio non accessisset, hic concedunt. Verum, concludit, cum hoc actionis nomen in jure proditum non sit, actio venditi hic sufficiet, cum notum sit, quod dolus, in contractu b. f. incidens, actione ex contractu purgetur: quod si vero venditor per dolum ad vendendum adductus sit, contractum plane nullum dicere poterit, per *l. si dolo. §. C. de rescind. vend.* reciproca enim

enim præstatio in hoc contractu bilaterali esse debet, si-
cut & *l. eleganter. 7. pr. ff. de dol. mal.* expresse de vendi-
tore loquitur. Conveniunt cum hisce, quæ habet Strau-
chius *Diss. edil. post. c. 2. §. 5.* Quid vero, inquit, si post
venditionem superveniat notiua alicujus servitutis,
quæ rei venditæ debetur, ob quam majoris pretii fiat,
utrum augendum erit pretium, quanto pluris emtor
emisset (vel venditor vendidisset) sicut diminuendum
est, re minus valente? Ita post Cagnol. *l. 2. n. 172. C. de
rescind. vendit.* statuit Gratian. *discept. forens. c. 361. n. 8. §.*
9. quem allegat & sequitur Antonellus *de temp. legal. l. 2.
c. 31. in f.* Cui non assentimur, inquit Strauchius. Nulla
enim actio est quanto pluris: & Ædiles emtori fraudato,
non venditori succurrere voluerunt.

§. XLIX. Quemadmodum supra §. XXXVI. di-
ctum, quod actioni redhibitoria locus sit, si venditor de-
sideratam ab emtore cautionem non præstiterit: ita
quoque ex eodem capite actio quanti minoris, sive æsti-
matoria datur, *l. si venditor. 28. ff. de edil. edict.* concurrunt
vero tali casu duæ illæ actiones elective, ita, ut in arbi-
trio emtoris positum sit, utrum actione redhibitoria ad
resolvendum plane contractum, an vero æstimatoria
eo sine agere velit, ut contractus ad æqualitatem redi-
gatur, *d. l. 28.* nam si redhibitoria emtori indulgetur, quæ
ad majus quid tendit, sine dubio etiam actio quanti mi-
noris ipsi denegari non poterit, quæ minus involvit.
Ratione præscriptionis tamen hic observandum, quod
hoc casu & redhibitoria intra duos, quanti minoris
actio autem intra sex menses expiret, prout iterum cla-
re decisum in *d. l. 28. v. Mascard. de probat. Vol. 2. concl.
615.* Joh. Carol. Antonell. *de tempor. legal. l. 2. c. 31. in f.*
Strauch. *Diss. edil. poster. c. 2. §. 5.*

Quanti mi-
noris etiam
ob non præst-
itam cautio-
nem agitur.

Oblevissima
vitia nulla da-
tur actio.

§. XLIX. Hoc tandem addendum erit, quod quia haecenus de eiusmodi vitiis semper locuti sumus, quæ vel omnem usum in totum intuitu actionis redhibitoria: vel quadantenus tamen & ex parte intuitu actionis quanti minoris intercipiunt; hinc nulla plane emtori competat actio, si levissima sint sanitatis vitia, veluti si vulnusculum modicum ante venditionem ephippio impressum sit, geschweller / oder gedruckt / & consimilia, Branzen / Strengen / Mucken / Hust / Kropff / Beckeln / Zucken / oder Hincken / &c. quia talia facile contingere, ac rursum tolli cura possunt, v. l. i. §. proinde. §. ff. de edil. edict. Recte vero addit Rövefrunck medit. edil. l. 2. c. 1. n. 38. hanc limitationem, nisi in veterata talia equo noceant, aliudve vitium prodant, ut si sella tumorem incusserit, qui saniem conceperit, &c. talia enim sperni, aut contemni facile non possunt.

Actioe emti
quoque ad
redhibendum
agi potest.

§. L. Vidimus haecenus de utraque actione ædilita redhibitoria & quanti minoris; quæritur nunc, an non etiam actio emti propter vitia rerum venalium adversus venditorem institui queat? Affirmanda videtur quæstio, ita enim Ulpianus in l. 11. §. 3. ff. de act. emt. redhibitionem quoque contineri emti iudicio & Labeo & Sabini putant, & nos probamus, & in l. 51. pr. ff. de edil. edict. res tanquam certa & indubitata supponitur, quod eo casu si servus aliquis nomine Domini sui mancipium morbosum, vel vitiosum emit, ejusdē servi ementis dominus, & redhibitoria & ex emto, experiri possit. Hanc tamen emti actionem ante edictum ædilitium ad hoc jam competiisse, asseri nequit, quia alias vix credibile est, Ædiles actiones ædilitias temporales introducturos fuisse, ubi jam perpetua illa ex emto competisset. Successu temporis ergo ex interpretatione prudentum ef-

effectum, ut postquam Ædiles antea speciali actione emtori ob rerum venalium vitia consulere voluerant, actio emti deinde ad casum redhibitionis extensa fuerit, ut ea pariter ad redhibendum, vel quanti minoris agi posset, v. Frantzk. *ad ff. de adil. edict. n. 99.* Dn. Præses de *act. for. invest. sect. 1. membr. 6. §. 16.*

§. LI. Non tamen existimandum est, ac si actio emti & actiones ædilitiæ eandem prorsus naturam atque indolem habeant. Differunt enim in multis. Actio enim ædilitia ad redhibendum ita comparata, ut non tantum simpliciter, sed & si quis pretium cum suis accessionibus restituere nolit, propter contumaciam dupliciter peti possit, *l. 45. ff. de adil. edict.* quod idem in actione emti non obtinet. Actio ædilitia ex dicta causa poenalis esse videtur, *l. 23. §. 4. ff. eod. ibique Gothofred.* Actio emti non item. Porro, actio ex edicto datur in unum è multis, cujus major pars in venditione fuit, aut certe non minor, v. supra §. XXXII. actio emti vero, tanquam civilis, pluribus fociis vendentibus in singulos datur pro portione, qua focii sunt, *l. 44. §. 1. ff. de adil. edict.* Actio ædilitia regulariter non datur ob vitia animi, v. supra §. VI. bene tamen civilis ex emto, *l. 4. pr. ff. d. t. v. Strauch. Diff. adil. post. c. 3. §. 1.* Brunnem *ad l. 44. §. 45. ff. de adil. edict.* Wisserbach *ad ff. Disp. XI. tb. 2.* Dn. Præses *d. sect. 1. membr. 6. §. 17.*

§. LII. In hoc etiam notabilis latet differentia actionis emti & actionum ædilitiarum, quod hæc sint temporales, prout supra vidimus §. XXXIII. & XLVI. illa vero perpetua, prout actiones ex contractibus provenientes, eæque civiles regulariter sunt. Equidem nonnulli ut Bachov. *ad Treutl. Vol. 2. Disp. 2. tb. 2. lit. C. & Frantzk. ad tit. ff. de act. emt. n. 99. in fin.* perpetuitatem actionis emti hoc casu in dubium vocare volunt, actionem ædilitiam

Differunt tamen ea actio ab actionibus ædilitiis.

Actio emti est perpetua.

am sub actione emti quidem comprehendi, sed tamen cum suis qualitatibus, quod scilet temporalis sit; verum Dn. Præses *loc. cit.* §. 16. recte ruetur contrariam sententiam, quod nempe actio emti & hoc casu sit perpetua & 30. annorum lapsu demum expiret, quoniam ea nullibi etiam in casu vitiosæ rei venditæ à Jctis ad breviorum terminū restricta fuit, unde exceptione deficiente, merito in regula manemus. Quid enim opus fuisset actionem emti ad materiam redhibitionis extendere, si iisdem cancellis cum ædilitia actione circumscribenda, & præcipue in foro parum interesset, cum actionis nomen in libello exprimere necesse non sit, Dn. Præses *d. §. 16 a ld.* Strauch. *Diff. ædil. post. c. 3. §. 1.*

§. LIII. Atque hæc sunt, quæ de vitiiis rerum venalium in præsentem adducere libuit: Faxit Deus, ut ubique inter contrahentes regnet bona fides, & unus quisque perpendat, nullam fraudem in Judicio Poli manere impunitam.

Tantum!

Vendimus & mercamur: 'iis commercia florent
Artibus, has leges vita Magistra docet.
 Vos modo versutas mercantum tollite fraudes,
Jus quibus atque Æquum credidit alma Themis,
 Hoc, Pfeiffere, doces, vitiiis venalia purgas,
Ut reducem videant secula nostra Fidem.
 Oredeat tandem! Tu, vero hoc tramite perge,
Semper, & hæc memori pectore dicta tene:
 Non auro venalis honor fulvoque metallo;
Gloria sed duro parta labore venit.

Ita politissimo Dn. Pfeiffero gratulatur
 PRÆSES.

Nobilissimo atque doctissimo Dn. RESPONDENTI

S. P. D.

IACOBUS FRIDERICUS LUDOVICI,

P. P.

Ita sese res habet; Amice dilecte, ut non solum audiendo doctores atque meditando, sed disputando etiam proficiamus, quam ob causam inter alios Thomas Erastus disputationes Academicas mirifice extulit, ad inventionem simul & iudicium exercendum, ingenique nervos firmandos, atque ipse, referente Zwingero, nulli unquam disputationi se interfuisse dixit, ex qua non percepisset fructum haud poenitendum. Negari nequit assertum, si modo disputantes finem amicæ disputationis, investigationem veritatis scilicet, sepositis adfectibus remotisque inutilibus unice intendant. At quanti hic non raro deprehenduntur navi! Sæpe ad disputandum proponuntur quaestiones, quæ, dicente Seneca, sive contineas istas, nihil tacitam conscientiam jurant: sive proferas, non doctior videberis, sed molestior, v. g. quot fuerint in Herculis clava nodi? utrum pedum primum in Italiam Aeneas posuerit? utrum chymæra plantastica sedens in arbore Porphyriana, comedens genus & species, differentias & qualitates, per intentionem primam & secundam descendens, puncta indivisibilia absorbens, sit à simplici sacerdote absolvenda, vel ad Magistrum bareticæ pravitatis remittenda? quamnam sint nomina illorum, qui equo Trojano abditi fuerint; aut sociorum Ulyssis? quælia plura ex Meisnero & Wovero refert Linnaeus. Aliorum disputationes convitiis atque injuriis scatent: aliorum rur-

sus

3
sus charta ridiculo fastu turgent, nec autores aliter, quam in proprias laudes excurrere consueverunt, omnia sibi tribuentes, nulla aliis, nisi qua absurda esse existimant. Tua, Amice, dissertatio ostendit, te omnes illos superasse scopulos. Utilia, imo necessaria, pertractas: a dissentientibus modeste recedis: autores, qui meditando occasionem prebuerunt, ubique allegas, & ut paucis rem efferam, omnia facis, qua ingenuum juris cultorem decent. Laudo conatus tuos, & ex animo precor, ut studia Tua ulterius ita prosequaris, quo ex ardenti voto Consultissimi Patris Tui, Viri amplissimi mihi conjunctissimi, quem honoris causa nomino, in divini nominis gloriam, Patria etiam, cui de restituta postliminio conscientia libertate ex corde gratulor, propriamque Tuam eamque veram felicitatem vergant. Ita res tuas feliciter age. Dabam ex Museo in Academia Fridericiana d. HX. Maj. A. O. R. MDCCIX.

Non semper viridi flos occultatur in herba,
Sed mox ex floris germine gemma tumet;
Sic vis ingenii, præclaræque indolis ardor
Protinus erumpit, neve latere potest.
In Te non aliter prædulcis Amice, videmus,
Namque tuum ingenium nobile prædit opus.
Gratulor ergo Tibi mox amplo foenore messis
Compenset studii rædia longa Tui.

hæcæ pauca præclare docto Dn. Respondenti apponebat, gratulabundus

C. F. Leyser
J. U. Cand.

Halle, Diss., 1709 (Str IT)

ULB Halle 3
002 654 679

Sb.

~~38.~~ 1709 37.1732
16 5
D. D. B. V.
DISPUTATIO JURIDICA
DE

VITIIS RERUM VENALIUM,

^{Q VAM}
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,

DN. PHILIPPO WILHELMO,
PRINCIPEBORUSSIAE, MARCHIONE BRAN-
DENB. CETERA. 7

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA
PRÆSIDE

DN. SAMUELE STRYKIO, JC^{TO}
POTENTISSIMIREGISBORUSSIAE CONSILIARIO
INTIMO, PROFESSORE PRIMARIO ET FACULTAT.
JURIDICÆ ORDINARIO

*Dn. Patrono ac Præceptore omnis honoris
cultu atatem devenerando.*

AD D. XIIX. Maji. A. O. R. MDCCIX.

H. L. Q. C.

Placido Eruditorum Examine submittit
CHRISTIANUS FERDINANDUS Pfeiffer/
Vratisl. Sil.

HALAE,
Litteris JOHANNIS GRUNERI, Acad. Typogr.